

Sysselsättning – en förutsättning för integration?

En studie om lokal integrationspolitik och etableringen av utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden.

Oliver Mattsson

Magisteruppsats i Statsvetenskap
Huvudområde: Statsvetenskap
Högskolepoäng: 30
Termin/år: Vt 2018
Handledare: Gustav Lidén
Examinator: David Feltenius

Abstract

The employment rate differences between those who are foreign born and those who are born in Sweden are as high as 15,3 percent in average, which is the largest difference amongst the member states. There are also big variations amongst the 290 Swedish municipalities, with differences ranging from 10,7 percent in Gällivare kommun and 49,3 percent in Ovanåker kommun.

The purpose of this study is to contribute to previous studies on the integration of immigrants on the Swedish labour market, by exploring the explanations for these variations. The main focus of this study is to explore how the integration policies of the local municipalities affect immigrant's successes on the Swedish labour market and their opportunities for employment.

Within the limits of a statistical study and through multivariate regression analysis, I explore a number of potential factors that could affect the employment rates of foreign born citizens. The empirical findings are ambiguous, with only partial support for two out of three hypotheses, and no support for the third, this study shows little promise for the purpose of local integration policies for the integration of immigrants on the Swedish labour market.

Nyckelord: Integration, Integrationspolitik, Lokal politik, Arbetsmarknad, Governance, Nätverksstyrning, Fjernvästyrning, Humankapital, Institutionell diskriminering, Preferensbaserad diskriminering, Multivariat regressionsanalys, Kvantitativ metod.

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	4
Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
1.2 Avgränsning.....	8
1.3 Disposition	8
2 Teoretiska utgångspunkter	9
2.2 Arbetsmarknad	12
2.3 Nätverk och nätverksstyrning.....	15
2.4 Språk och utbildning.....	18
3 Metod och material	22
3.1 Studiens utformning och genomförande	22
3.2 Material	24
3.3 Urval.....	25
3.4 Variabler och operationalisering.....	25
3.5 Metodutmaningar	32
4 Resultat	33
4.1 Lokala variationer	33
4.2 Multivariat regressionsanalys	36
Slutsatser	42
5 Källförteckning	45

Tabellförteckning

Tabell 1	26
Figur 1	33
Figur 2	34
Figur 3	35
Tabell 2	37

Inledning

Sverige är idag ett av de länder i Europa som har högst sysselsättningsnivå (83,1 procent). Men samtidigt är sysselsättningsnivåerna bland inrikes födda endast 67,8 procent, vilket betyder att skillnaden i sysselsättningsnivå mellan inrikes- och utrikes födda är 15,3 procent. Denna skillnad är störst bland EU-länderna (Scb, 2016a). Ser man till variationerna mellan landets kommuner finns även där stora skillnader, då skillnaden mellan den kommun som hade högst respektive lägst sysselsättningsnivå år 2016 bland utrikes födda uppgick till 43 procent. Inom gruppen utrikes födda finns även där stora variationer i sysselsättningsnivåer, vilket har att göra med olika faktorer - så som kön, utbildningsnivå, hur länge personen har varit i Sverige och skälet till invandringen (Andersson 2016: 58, 67).

Samtidigt som det finns stora skillnader i sysselsättning mellan inrikes- och utrikes födda råder det brist inom vissa yrken runt om i landet, exempelvis inom vården (Rosenqvist, 2014). Utan invandringen skulle däremot befolkningen i många kommuner åldras, befolkningstillväxten i många kommuner är framför allt ett resultat av inflyttning, och då framför allt av utrikes födda vilka kan bidra med ökad arbetskraft i kommunen. Utrikes födda är därför identifierats som en viktig resurs som måste tas tillvara på, och för detta behövs framgångsrika integrationsinsatser som är sysselsättningsfrämjande och som tar tillvara på de kunskaper och erfarenheter som individen tagit med sig från hemlandet.

Med det rekordhög flyktingmottagandet under 2015 och 2016, sattes ökad press på integrationspolitiken på såväl nationell-, som regional- och kommunal nivå. I en intervju med DN (2017-12-21) uttalade sig finansminister Magdalena Andersson om att *"Integrationen fungerar inte som den ska. Det gjorde den inte före hösten 2015 heller, men för mig är det uppenbart att vi inte kan ha ett större asylmottagande än vi klarar av att integrera. Det blir inte bra för de människor som kommer hit och det blir inte bra för samhället i stort heller."* (Magdalena Andersson (S) i DN 2017-12-12).

Arbetsmarknadsintegration har länge varit centralt i den svenska integrationspolitiken, och är för många kommuner en av vår samtids största utmaningar. Sysselsättning ses som en förutsättning till att integreras i det svenska samhället. Sysselsättning anses vara en förutsättning för att kunna känna sig som en del av samhället, en förutsättning för integration (Se Segendorf & Teljosou, 2011: 15).

Implementeringen av integrationspolitiken sker till stor del lokalt, dock har stora delar av ansvaret nyligen centraliserats i och med Etableringsreformen (SFS 2010:197). Med reformen överfördes ansvaret för etablering av nyanlända¹ flyktingar från kommunerna till staten, då målet med reformen är att påskynda etableringsprocessen genom att snabbare sätta nyanlända i kontakt med arbetsförmedlingen efter de beviljats uppehållstillstånd. Negativa effekter och problem av de policies som skapas på nationell nivå, så som etableringsreformen, känns framför allt på lokal nivå. Därför har det blivit allt viktigare att skapa och implementera integrationspolitik som är anpassad till för den lokala kontexten (Penninx, 2009).

¹ Man räknas som nyanländ under de två till tre år som man omfattas av lagen om etableringsinsatser (Migrationsverket, 2016a).

Trots reformens centralisering finns fortfarande ett stort handlingsutrymme för kommunerna att påverka integrationspolitiken. Det finns många exempel på hur kommunerna arbetar för att sysselsätta och integrera nyanlända². I Kristinehamn kombinerar kommunen praktik och svenska för invandrare (sfi) för nyanlända som redan har lärarkompetens. På så sätt tar man tillvara på tidigare erfarenheter och ger dem en inkörsport i arbetslivet, samtidigt som man minskar på lärarbristen.

Ytterligare exempel är Haparanda som liksom många andra kommuner har haft svårt att få de som fått uppehållstillstånd att stanna i kommunen, då många söker sig till storstäderna där det finns mer möjligheter till jobb. Därför har Haparanda startat ett integrationsprojekt inriktat mot att få ut asylsökande på praktikplatser, och på så vis ge dem en tidig kontakt med arbetsmarknaden. Exempel som dessa illustrerar hur olika kommuner verkar inom det handlingsutrymme som idag finns, inte bara för att utveckla den egna kommunen och dess arbetsmarknad, utan även för att bistå i integrationen av asylsökande och nyanlända.

Med en statistisk undersökning undersöker denna uppsats vilken betydelse kommunernas integrationspolitik, det vill säga vilka arbetssätt och policies, har för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden. Med grund i de teoretiska utgångspunkterna som presenteras i uppsatsens teoriavsnitt är målet att försöka finna förklaring till variationen i sysselsättning (bland utrikes födda) mellan kommunerna.

Möjliga förklaringar och påverkansfaktorer som studeras har (bland annat) grund i teorier om arbetsmarknadssegregation, nätverks- och flernivåstyrning, humankapital och betydelsen av språkkunskaper. Andra möjliga förklaringar kan finnas i den lokala kontexten i fråga om hur arbetsmarknaden ser ut och även beroende av antalet flyktingar som kommunen nyligen mottagit (Andersson Joona et al. 2016:21).

Undersökningen kommer att utföras med multivariata regressionsanalyser av relevanta variabler bestående av tänkbara påverkansfaktorer för sysselsättningsvariationerna. I detta syfte har ett dataset konstruerats bestående av olika mått relevanta för att undersöka kommunernas integrationspolitik och andra tänkbara faktorer som kan påverka sysselsättningsutfallet.

Studiens resultat ger inte några entydiga svar, de tre hypoteserna som testas i analysen finner som bäst delvist stöd vilket tyder på att den lokala integrationspolitiken inte spelar någon större roll för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden. De lokala förutsättningarna, exempelvis i form av flyktingmottagandets storlek och arbetsmarknadsläget, har dock (inte helt oväntat) betydande förklaringskraft för de lokala variationerna i kommunernas sysselsättningsnivåer.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka och finna en förklaring till variationen i kommunernas sysselsättningsnivåer bland utrikes födda. Målet med den statistiska analysen är således att försöka finna en förklaring till denna variation, och framför allt undersöka vilken betydelse den lokala integrationspolitiken har för sysselsättningsutfallet, med lokal integrationspolitik menar lokala arbetssätt och policies som utförs av kommunen och andra involverade aktörer.

² Se SKL, lokala exempel på arbetsmarknads- och utbildningsinsatser, integration.

Den statistiska studien kommer att utföras med grund i ett dataset som konstruerats specifikt för denna uppsats. Materialet består av mått för ett antal variabler som är tänkbara påverkansfaktorer för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden. Undersökningen kommer att fokusera på den lokala integrationspolitiken, och de flesta sysselsättningsfrämjande insatserna riktar sig mot nyanlända specifikt, kommer en stor del av analysen att fokusera på denna grupp.

Trots att kommunernas spelrum i integrationspolitiken har blivit mindre i och med etableringsreformen, finns fortfarande ett stort handlingsutrymme vilken innebär att den kommunala integrationspolitiken kan tänkas ha inflytande över nyanländas möjligheter att sysselsättas. Undersökningen ämnar därmed fokusera på vilka lokala arbetssätt och policier som bidrar till de mest gynnsamma förhållandena för etableringen av utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden.

1.1.1 Frågeställningar

Är det kommunernas integrationspolitik som är avgörande för integrationsutfallet, eller är det snarare andra faktorer i fråga om lokal kontext och yttre faktorer som styr? I linje med problemformuleringen ovan, formuleras uppsatsens övergripande frågeställning som sådan:

Vilka lokala arbetssätt och policys skapar mest gynnsamma förhållanden för etableringen av utrikes födda på arbetsmarknaden?

I syfte att strukturera och underlätta den statistiska analysen har tre teman identifierats inom kommunernas mottagande och integrationspolitik, i och med vilka tre ytterligare frågeställningar formulerats nedan. Med dessa frågeställningar kommer den övergripande problemformuleringen ovan att besvaras. Förhoppningen är att detta även kommer att bidra till att underlätta för läsaren att följa arbetet fram till dessa resultat och slutsatser.

Nätverk och nätverksstyrning

Har kommunernas nätverksstyrning och samverkan med andra aktörer betydelse för nyanländas framgångar på arbetsmarknaden?

Arbetsmarknad

Vilken betydelse har kommunala arbetsmarknadsåtgärder för nyanländas framgångar på arbetsmarknaden?

Språk och utbildning

Vilken betydelse har samhällsorienteringen och svenska för nyanländas framgångar på arbetsmarknaden?

1.2 Avgränsning

Denna studie är avgränsad både i fråga om urval och i tid. Urvalet som kommer att studeras i denna studie består av Sveriges 290 kommuner. Studien studerar utrikes föddas sysselsättningsnivåer år 2016, och för att säkerställa tidsordningen i sambandet mellan den beroende och oberoende variabeln kommer de sistnämnda, tillsammans med uppsatsen kontrollvariabler, att operationaliseras av mått för år 2015. Materialet som används i denna studie är hämtat ur existerande databaser, så som Scb:s statistikdatabas och Kolada, Kommun- och Landsstings-databasen.

1.3 Disposition

I introduktionsdelen läggs grunden för den problematik denna studie ämnar undersöka; de stora skillnaderna i sysselsättningsnivå mellan inrikes- och utrikes födda, och den stora skillnaden mellan Sveriges kommuner i fråga om utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Läsaren introduceras för uppsatsens syfte och den övergripande problemformuleringen och tillhörande delfrågor.

Därefter, i uppsatsen andra del, redogör jag för tidigare forskning som är relevant för ämnet; de teorier som kan vara lämpliga för att förklara de variationer jag ämnar studera. I uppsatsens tredje del redogör jag för uppsatsens metod och det material som använts för att skapa det dataset som används i den statistiska undersökningen. Analysen kommer att utföras i statistikprogrammet SPSS. Vidare diskuteras hur utfallsvariabeln, tänkta påverkansvariabler och kontrollvariabler kommer att operationaliseras. Urvalet (Sveriges kommuner) diskuteras; positiva aspekter såväl som potentiella problem och begränsningar.

I uppsatsens näst sista kapitel, resultatredovisningen, kommer den statistiska studiens empiriska fynd att presenteras. Och slutligen kommer de slutsatser som kan dras av analysen att presenteras i det femte och sista kapitlet, slutsatser.

2 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras en översikt av den tidigare forskning och teorier som kommer att utgöra den teoretiska grunden för den uppsatsens empiriska studie.

Med grund i uppsatsens frågeställningar kommer kapitlet att delas in i tre olika teman som på olika sätt är relaterade till och påverkar utrikes föddas möjligheter till sysselsättning. Med grund i den tidigare forskning och de teorier som presenteras, kommer ett antal hypoteser att formuleras om är relaterade till respektive tema om hur skillnader mellan kommunerna vad gäller utrikes föddas sysselsättningsnivåer kan förklaras. Dessa hypoteser kommer att presenteras i slutet av varje tema.

Det första temat, *Arbetsmarknad och lokal politik*, ämnar undersöka utrikes föddas förutsättningar på arbetsmarknaden och hur kommunerna arbetar med sysselsättningsfrämjande insatser för att förbättra utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden.

Det andra temat, *Nätverk och nätverksstyrning*, undersöker hur integrationspolitik utvecklas och implementeras. För detta kommer det generella governance-perspektivet på samhällets utveckling och statens roll att diskuteras, följt av vilken betydelse och roll nätverk, nätverksstyrning och flernivåstyrning har i integrationspolitiken.

Det tredje temat, *Språk och Utbildning*, undersöker vikten av humankapital det vill säga en persons yrkeserfarenheter och kunskaper, och vilken roll detta spelar för personer som bosätter sig i Sverige. Frågan om hur det humankapital som byggt upp i hemlandet skall översättas till den svenska arbetsmarknaden är viktig här.

Till att börja med är det dock nödvändigt att tydliggöra hur *integrationsbegreppet* kommer att användas i denna uppsats, och därefter tydliggöra varför sysselsättning är nödvändigt att studera inom ramarna för den svenska integrationspolitiken.

2.1.1 Integration

Integrationsbegreppet syftar på processen som följer immigration: bosättning, interaktion med värdsamhället, och social förändring. Integrationsprocessen sker och kan analyseras på flera nivåer. På individnivå handlar det exempelvis om socio-ekonomisk status och ställning på arbetsmarknaden. På den institutionella nivån handlar det om offentliga institutioner, vilka är till för att tjäna och stödja medborgarna. Det handlar exempelvis om institutionella arrangemang för det politiska systemet, arbets- och bostadsmarknad, utbildning och hälsovård (Penninx & Garcés-Mascareñas, 2016: 17).

På individnivå finns ett antal olika egenskaper som kan vara av stor betydelse för sannolikheten att bli sysselsatt. Bland gruppen utrikes födda framstår ett antal faktorer vara av betydelse för individens chanser på arbetsmarknaden, så som kön och utbildningsnivå (Andersson 2016;58, 67). Utöver vikten av tidigare utbildning har det visats att färdig sfi-utbildning leder till ökade chanser att finna arbete (Bonfanti & Nordlund, 2012). Skäl för invandring (Bevelander, 2011) och hur länge man bott i landet (Lundborg, 2013) har även visats ha betydelse för sysselsättning och ställning på arbetsmarknaden. Ett flertal studier belyser även sociala nätverk som viktiga för möjligheten att komma in på arbetsmarknaden (Tovatt, 2013; Behtoui & Neergaard, 2010; Segendorf & Teljosou, 2011). Nyanlända har dock ofta mycket begränsade nätverk, vilka kan vara avgörande för möjligheten till ett jobb. Eftersom många blir

placerade eller bosätter sig i segregerade områden med hög arbetslöshet begränsas möjligheterna till uppbyggande av nätverk som kan vara relevanta ur ett arbetsmarknadsperspektiv (Andersson & Bråmås, 2009).

Det finns alltså en mängd olika individuella faktorer som kan vara av betydelse för utrikes föddas möjligheter till sysselsättning, fortsättningsvis kommer dock uppsatsens fokus att riktas mot det som sker på institutionell nivå. Hädanefter kommer uppsatsen därmed att fokusera på de institutionella arrangemang som är av betydelse för sysselsättningen av utrikes födda. I uppsatsen är det även i synnerhet utrikes föddas sysselsättningsnivåer som studeras, men även inrikes föddas sysselsättningsnivåer kommer att nämnas och i de fallen kommer detta att tydliggöras. I övrigt kommer enbart utrikes föddas sysselsättningsnivå att diskuteras.

Det finns visserligen många olika former av integration, exempelvis politisk, socio-kulturell eller ekonomisk integration. Men eftersom denna uppsats ämnar studera sysselsättning specifikt kommer jag dock enbart att fokusera på vad som kan beskrivas som *arbetsmarknadsintegration*. Det jag här kommer att intressera mig för är de institutionella arrangemang som har betydelse för sysselsättning, för arbetsmarknadsintegration. Andra former kommer om inte annat att ställas i relation till dess bidrag till arbetsmarknadsintegration, exempelvis kan det för personer som nyligen bosatt sig i ett nytt samhälle vara viktigt att lära sig språket och förstå samhället för att kunna, eller förbättra sina chanser att få ett arbete.

2.1.2 Sysselsättning, en förutsättning för integration

För att förstå den svenska integrationspolitiken är det nödvändigt att förstå hur och varifrån den utvecklats till att bli det den är idag.

Sedan andra världskriget har integrationspolitiken genomgått ständiga förändringar. Invandringen till Sverige och andra europeiska länder ökade kraftigt efter andra världskrigets slut (Lundh, 2010), det handlade då i synnerhet om arbetskraftsinvandring eftersom ekonomin gick på högvarv och det behövdes arbetare till de stora industrierna. Invandringen till Sverige kom då i synnerhet från andra nordiska och europeiska länder, det var fortfarande ovanligt med invandring från länder utanför EU (Scb). Integrationspolitiken riktade sig vid den här typen av förklarliga skäl främst mot arbetskraftsinvandringen, men mot slutet av 1960-talet kom arbetskraftsinvandringen att regleras, vilket för utomnordiska medborgare krävdes det att man både ordnat bostad och arbete innan man kom till Sverige. Därefter, under 1970-talet, gick invandringen från att i synnerhet bestå av arbetskraft, till att bestå av flyktingar från krigsdrabbade länder (Scb).

Fram till 1970- och 1980-talet hade många europeiska länder en assimileringstradition inom integrationspolitiken (Castles, 2010), detta innebar att immigranter skulle ändra och anta de normer, traditioner och värderingar som finns i värdlandet (Asselin et al., 2006). Integrationspolitiken ändrades kort därefter och gick mot multikulturalism och pluralism. Dock har det hävdats av vissa forskare att många västeuropeiska länder sedan 1990-talet återigen rört sig tillbaka mot en assimilering-fokuserad integrationspolitik (se t.ex. Castles, 2010; Penninx et al., 2006). Man menar att en indikering på detta är det faktum att många av dessa länder har börjat införa olika slags introduktions-, etablerings- eller integrationsprogram (Eastmond, 2011; Asselin et al., 2006).

I och med inträdet i EU år 1995 kom ytterligare förändringar och svensk integrationspolitik fick en ny inriktning (Se Lidén et al., 2015: 470), och gick ifrån att

handla om "immigrationspolitik" till "integrationspolitik" och fokuserade dels på att stärka individernas ställning i samhället men betonade även deras skyldigheter (Ibid). Ett grundläggande fokus för integrationen är att utrikes födda kommer in på arbetsmarknaden så snart som möjligt. Arbetsmarknadsintegration syftar på att förbättra sysselsättningsnivån och inkomsterna bland utrikes födda, och att de ska närma sig nivån bland inrikes födda.

I och med etableringsreformen år 2010 (SFS 2010:197) förändrades stora delar av Sveriges integrationspolitik. Reformen innebar att huvudansvaret för etableringen av nyanlända flyktingar överfördes från kommunerna, som haft ansvar för etableringen sedan 1980-talet, till staten (Andersson Joona et al., 2016; Brännström et al., 2016: 6). Reformens huvudsakliga syfte var att vägen till arbetsmarknaden skulle bli snabbare för nyanlända. Från och med den 1 december 2010 skulle därför alla nyanlända och deras anhöriga registreras hos Arbetsförmedlingen.

Efter registrering har Arbetsförmedlingen ansvar för att genomföra etableringssamtal vars syfte är att få en överblick av de nyanländas erfarenheter och meriter. Med grund i detta samtal ska en etableringsplan upprättas som sträcker sig över högst 24 månader och omfattar åtminstone arbetsförberedande insatser, svenska för invandrare (sfi) och samhällsorientering (Andersson Joona et al., 2016:2).

I en utvärdering av etableringsreformen finner Andersson Joona et al. (2015) att de individer som ingick i etableringsreformen var mer sannolika att vara sysselsatta någon gång under året, samt att det bidragit till att nyanlända jobbar fler dagar och antal timmar (Andersson Joona et al. 2016: 21). Reformen medförde att nyanlända fortare kommit i kontakt med arbetsförmedlingen, och har ett tydligare fokus på ett snabbt arbetsmarknadsinträde. Därmed har sannolikheten att vara studerande minskat, samtidigt nyanlända i högre grad deltagit i arbetsmarknadsutbildningar. Vidare belyser studien betydelsen av arbetsmarknadsläget i boendekommunen och hur den påverkar nyanländas möjligheter att sysselsättas (Ibid).

Som tidigare nämnts är den nationella skillnaden i sysselsättning mellan inrikes- och utrikes födda väldigt stor. År 2016 var skillnaden i sysselsättning mellan grupperna cirka 23 procent, då 83,9 procent av inrikes födda var sysselsatt, och 60,9 procent av utrikes födda var sysselsatta. Det finns även stora variationer på lokal nivå både i fråga om skillnad mellan inrikes- och utrikes födda, men även inom gruppen utrikes födda. Den kommun där skillnaden mellan inrikes- och utrikes födda är störst i Ovanåkers kommun (49,3 procent) jämfört med Gällivare kommun där skillnaden är lägst (10,7 procent). Inom gruppen utrikes födda finns även stora variationer, dels är män i större utsträckning sysselsatta än kvinnor, men även individer födda i regioner utanför EU är i mindre grad sysselsatta och tenderar att ha en svagare ställning på arbetsmarknaden (Brännström et al., 2016; le Grand & Szulkin, 2002).

Dessa variationer har i hög grad att göra med mottagarvolymen men även konjunkturförändringar, det senare har visats ha större påverkan på utrikes föddas sysselsättning än inrikes föddas (Se Segendorf & Teljosou, 2011: 33). Ett sådant exempel är att sysselsättningsnivåerna bland utrikes födda minskade drastiskt i och med 1990-talskrisen. Mot sekelskiftet skedde en viss återhämtning, framför allt i och med högkonjunkturen åren 2006–2007. I efterhand har dock sysselsättningen minskat åter igen, men inte i samma omfattning som under 1990-talskrisen (Ibid).

Som avslut på denna redogörelse kan det konstateras att sysselsättning har ett tydligt fokus i den svenska integrationspolitiken. Sysselsättning är visserligen inte

tillräckligt för att kunna säga att någon är helt integrerad, men att kunna försörja sig själv kan ses som en förutsättning att känna sig som en del av samhället, och därmed en förutsättning för integration (Segendorf & Teljosou, 2011: 15). Sysselsättningsnivån påverkas av en mängd olika faktorer på olika nivåer, men som tidigare nämnts kommer jag här i denna uppsats i synnerhet att bekymra mig för institutionella arrangemang, vars syfte är att etablera och integrera utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden. Studien kommer att ske på den lokala nivån, det vill säga Sveriges 290 kommuner. I detta syfte har ett antal relevanta faktorer identifierats som på olika sätt kan tänkas förklara den variation som existerar bland kommunerna i fråga om utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Jag kommer nu att gå in på dessa.

2.2 Arbetsmarknad

Arbetsliv och avlönat arbete har betydelse för de individuella konsumtions- och valmöjligheterna, för utrikes födda spelar det även en viktig roll för delaktighet i samhällslivet och förutsättning till ett medborgarskap. Frånvaro av sysselsättning kan därmed påverka möjligheten att känna sig som en del av den sociala miljö man befinner sig i (de los Reyes, 2006:10, 13). Eftersom utrikes födda har en sämre ställning på arbetsmarknaden, och därför har svårt att finna sysselsättning, har arbetsmarknadspolitiska åtgärder och försörjningsstöd blivit ett vanligt inslag i många av dessa individers vardag (Neergard, 2006: 9–11).

I en intervjustudie av nyanlända i Storbritannien (Bellis & Morris, 2003) uttrycker många en avsaknad av social status och självkänsla, vilket kan kopplas till ekonomiskt självberoende och brist på relevant arbete i relation till tidigare arbete i hemlandet. Det har hävdats att nyanländas framgångar, samt förmåga och vilja att lära sig det nya språket kan kopplas till i vilken utsträckning de själva kan påverka sin framtid i det nya landet (Bellis & Morrice, 2003: 80).

Det kan vara svårt för utrikes födda att nyttja den kunskap och erfarenhet man har från hemlandet, eftersom det kan vara specifikt angränsat till geografiskt eller språkligt område och därmed av litet eller inget värde i andra miljöer. Det är därför viktigt att redan existerande humankapital bedöms och översätts så snart som möjligt efter mottagandet, och därmed möjliggöra uppbyggande av nytt humankapital för att komplettera tidigare kunskaper och färdigheter så att individen kan matchas bättre mot den svenska arbetsmarknaden (Åslund & Runeson, 2001:5: 28). Faktorer så som utseende, namn, religion och vilken del av världen man är född har visats kunna utgöra marginaliseringseffekter, och skapar begränsningar för vissa utrikes födda på arbetsmarknaden och som del i det övriga samhället (de los Reyes, 2006:4).

Knocke (2006) ger ett historiskt perspektiv som förklaring för dagens arbetsmarknad som etniskt segregerad, och menar att det finner sin grund i arbetskraftsinvandringen som skedde mellan 1960- och 80-talet (s.46). Arbetskraftsinvandringen bestod då främst av individer som var överrepresenterade inom lågstatusyrken, så som lågavlönat industriarbete. Marginaliseringen av dåtidens arbetskraftsinvandring, som exploaterades i lågt värderade jobb, har satt den grund som bidragit till dagens etniskt segregerade arbetsmarknad, menar Knocke (s.51).

Litteraturen om arbetsmarknadssegregation pekar ofta mot att arbetsmarknaden både speglar och/eller orsakar de skillnader som uppstår mellan individer i fråga om vilka möjligheter som finns. En sådan teori är det som kallas *preferensbaserad*

diskriminering (Becker, 1957). Detta syftar på diskriminering som grundar sig i preferenser hos arbetsgivare, kunder, eller myndigheter. Arbetsgivare kan exempelvis av olika skäl föredra eller rent av undvika vissa personer på grund av namn, etnicitet, religion, eller utseende. Faktorer saknar saklig grund i fråga om produktivitet. Detta behöver dock inte ske avsiktligt eller medvetet.

Andra teorier handlar om det som kallas informationsbaserad diskriminering, där *statistisk diskriminering* är vanligt förekommande. Informationsbaserad diskriminering syftar att man sitter på felaktig information, vilket exempelvis kan handla om en arbetsgivare som har uppfattningen om att en särskild grupp i samhället är mindre produktiv än de faktiskt är (se McCall, 1972). Statistisk diskriminering i sin tur bygger på arbetsgivarens bristande information om en arbetssökandes förmågor och färdigheter, och förlitar sig därför på observerbara karaktäristiska drag för att dela in och bedöma den arbetssökande efter särskilda grupper och uppfattningen om den genomsnittliga produktiviteten för den gruppen. Arbetsgivaren kan därmed fatta beslut om anställning baserat på om personer ur den grupper i genomsnitt har hög eller låg produktivitet (Phelps, 1972; Arrow, 1973).

Studier har identifierat ett antal olika faktorer som utgör problem för arbetsmarknadsintegrationen, däribland osäkerhet relaterade till individuella kompetenser, vilket kan resultera i en arbetsgivare väljer bort utrikes födda i rekryteringsprocessen (Se t.ex. de los Reyes, 2001:106). För arbetsgivaren är detta dock ett rationellt ekonomiskt beteende, en ekonomisk strategi i och med arbetsgivaren väljer "säkra" kandidater, eftersom både rekrytering och anställning utgör kostnader vill man säkra sig om att anställningen kommer att fungera (ibid). Studier har även pekat ut myndigheter och samhällliga institutioner och hur de arbetar med mottagandet och integration som bidragande till diskriminering av utrikes födda. Osman (2006) hävdar exempelvis att vissa integrationsinsatser, paradoxalt, både bidrar till att integrera men även marginalisera individer med utländsk bakgrund. Ur studien framkommer det att i integrationsprocessen klassificeras ofta individens styrkor och brister för möjligheten till en lyckad integration. Därmed ställs specifika krav för att anpassa dem till den svenska arbetsmarknaden och det svenska samhället, vilket tenderar att bidra till att underordna utrikes föddas tidigare erfarenheter och okunskaper, och därmed även marginalisering dem.

2.2.1 Kommunala arbetsmarknadsåtgärder

Inom ramen för etableringsuppdraget (SFS 2010:197) har arbetsförmedlingen ansvar att erbjuda och genomföra arbetsmarknadsinsatser riktade mot vissa nyanlända mellan 20–64 år (Länsstyrelserna, 2017:16). Parallellt med dessa arbetar många kommuner med egna arbetsmarknadspolitiska insatser. Kunskapen om de kommunala arbetsmarknadsinsatserna är dock små, trots att de är viktiga aktörer i arbetsmarknadspolitiken (Vikman & Westerberg, 2017:3). Målgruppen för insatserna är framför allt de kommuninvånare som har ekonomiskt bistånd på grund av sin arbetslöshet. Lagstiftningen kring kommunernas insatser är dock vaga i fråga om innehåll och mål, och det är frivilligt för kommunerna att bedriva sådan verksamhet. Eftersom området inte är statligt reglerat, och givet lokala förutsättningar, finns därför möjlighet till stora variationer mellan kommunerna i fråga om insatsernas inriktning, utformning och omfattning (Thorén, 2012).

Kommunerna har själva anordnat olika former av arbetsmarknadspolitiska insatser sedan 1970- och 80-talet i syfte att få personer med försörjningsstöd i arbete

och därmed sänka kommunens kostnader för ekonomiska bistånd. Efter ändring i socialtjänstlagen (SoL) 1998 fick kommunerna större möjlighet och tydligare laglig rätt att kräva av dessa invånare att delta i arbetsmarknadsinsatser för att de ska kunna få behålla biståndet. Man fokuserade då främst på ungdomar under 25 år, men tillämpades även på vuxna som av särskilda behov av kompetenshöjande insatser. Lagen ändrades igen år 2013 då åldersgränsen på 25 år togs bort, vilket gjorde så att samma krav kunde ställas på arbetslösa med bistånd oavsett ålder (Vikman & Westerberg, 2017:7).

Under 2015 deltog minst 83,000 personer i kommunala arbetsmarknadsprogram jämfört med de 360,000 personer som deltog i Arbetsförmedlingens (Vikman & Westerberg, 2017:4). De flesta kommuner (94 procent) bedrev arbetsmarknadsinsatser under 2015, däremot varierar både kostnaderna för dessa och andelen deltagare betydligt. Denna variation kan delvis förklaras av lokala faktorer så som befolkningens sammansättning och lokala behov av insatser (Vikman & Westerberg, 2017). I en enkätundersökning riktad till Sveriges kommuner gällande mottagande och etablering av nyanlända (Länsstyrelserna rapport, 2017:7) ställs frågan om och vilka arbetsmarknadsinsatser kommunerna genomför som riktad mot nyanlända. Ur de svar som inkommit har exempelvis 83 procent svarat att de genomför språkpraktik, 71 procent förmedlar arbetsgivarkontakter, 72 procent erbjuder yrkespraktik, 32 procent har ett mentorskapsprogram, och 36 procent erbjuder insatser för att underlätta pendling (ibid). Politiskt styre i kommunen har inte visats ha någon större inverkan på kostnader för kommunala insatser i de mindre kommunerna, i större kommuner tenderar dock de vänsterstyrda ha högre kostnader (Lundin, 2007).

Det kan antas att många kommuner erbjuder särskilda sysselsättningsfrämjande insatser för nyanlända som är arbetslösa. Eftersom kommunerna får statligt bidrag under etableringstiden, kan det antas vara i kommunernas intresse att fokusera egna resurser under denna period för att nyanlända skall sysselsättas. En tydlig fördel med att göra så är att kommunernas kostnader i fråga om försörjningsstöd riskerar en kraftig ökning om nyanlända och anhöriga inte sysselsätts inom eller kort efter etableringsperioden. I en enkätstudie av SKL (2012) uttrycker ett antal kommuner en oro kring detta, och att Arbetsförmedlingen efter etableringsperioden kommer att fransäga sig ansvar gällande fortsatt verksamhet för de som fortfarande är jobbsökande. Det är framför allt i kommunernas intresse att ha en låg arbetslöshet, eftersom det är kostsamt för kommunerna själva, och eftersom de statliga åtgärderna dels inte når alla arbetssökande och dels för att de inte har tillräcklig effekt. Det är även rimligt att anta att kommunerna själva har bättre lokalkännedom än den nationella nivån, och därmed bättre förmåga och möjlighet att anpassa arbetsmarknadsinsatserna till de lokala förutsättningarna.

2.2.2 Hypotes - Arbetsmarknad

Med grund i detta resonemang och de teoretiska utgångspunkter som diskuterats tidigare under detta tema (arbetsmarknad), gällande vilken betydelse arbetsmarknadsintegration och sysselsättningens betydelse för individen (Bellis & Morrice, 2003: 80; de los Reyes, 2006:10, 13), och de möjligheter och hinder som finns på arbetsmarknaden, exempelvis i form av diskriminering och segregation, leder detta oss till formuleringen av den första hypotesen som skall undersökas för denna uppsats:

Hypotes 1: Utrikes födda är mer framgångsrika på den lokala arbetsmarknaden i de kommuner som arbetar med kommunala sysselsättningsfrämjande insatser.

2.3 Nätverk och nätverksstyrning

Det teoretiska konceptet *governance* har fått en central roll i ett flertal olika forskningsområden de senaste decennierna, däribland förvaltningsforskningen i frågor om policyutveckling och implementering. På grund av dess vaghet har *governance*-begreppet fått olika tolkningar och är inte särskilt väldefinierat (Pierre & Peters, 1998:14). En gemensam nämnare för många definitioner brukar dock vara ett nätverksperspektiv (Kjaer, 2004). I forskning brukar därför olika versioner av begreppet användas, exempelvis multi-level *governance* (flernivåstyrelse) och *network governance* (nätverksstyrning) (Se Qvist, 2012: 29).

Enligt det generella *governance*-perspektivet menar man att samhället blivit mer komplext än förr, exempelvis i och med globaliseringen. Staten är inte längre kapabel att möta och hantera de komplexa och ofta sektoröverskridande problem som denna förändring medfört (Pierre & Peters, 1998:225). För att kunna lösa dessa problem har staten utvecklats från traditionella styrandeformer och hierarkiska organisationsstrukturer, till mer interaktiva styrandeformer med staten som samordnande och kooperativ aktör (Pierre & Peters 2000; Sørensen & Torfing, 2007), exempelvis genom användning och styrning av nätverk i policyprocessen vilket har beskrivits som en av de mest centrala aspekterna av *governance* (Peters & Pierre, 1998: 224–225). Utvecklingen har av vissa tolkats som ett försvagande av staten (Rhodes 1997), och av andra hävdats att det snarare handlar om att statens roll förändrats (Pierre & Peters, 2000).

2.3.1 Nätverk och nätverksstyrning

Nätverksstyrning är en form av samhällsstyrning inom ramarna för *governance* där det diskuteras hur aktörer på olika sätt kan lösa komplexa samhällsproblem genom samverkan. Nätverksstyrning syftar på koordinering av och samverkan mellan offentliga och privata aktörer inom nätverk som organiseras kring specifika policyproblem i lokalsamhället. En bredare samhällsstyrning möjliggörs av och syftar till att decentralisera makt och ansvar från staten för att öka det lokala inflytandet. Därmed tillåts icke-statliga aktörer ur privata sektor och civilsamhället att delta i styrningen av samhället genom policyutveckling och implementering inom olika områden, däribland integration (se Rhodes, 1997; Hertting, 2003; Torfing, 2005).

Enligt Torfing (2005) har begreppet nätverksstyrning fått stor betydelse som ett resultat av myndigheternas och marknadens brister i förmågan att lösa komplexa samhällsproblem. Provan & Kenis (2007) hävdar dock att det finns en betydande diskrepans mellan det bifall och uppmärksamhet nätverksstyrningen fått, och den kunskap som finns över nätverkens funktion och effekt (s.229). Provan & Milward (2001) menar att en förklaring är att samarbete ses som något är positivt i sig, att om olika samhällsaktörer samarbetar i nätverk, bör utkomsten bli bättre än om de arbetar enskilt.

Generellt kan man säga att nätverk brukar beskrivas enligt ett antal punkter. De är interorganisatoriska nätverk, bestående av aktörer från offentlig- och privat sektor, och även från civilsamhället. Nätverken antas vara autonoma, fria från yttre påverkan från sin omgivning och från statlig styrning med traditionella medel (Rhodes, 1997).

Nätverken är självorganiserande och medverkande aktörer bidrar var och en med särskilda resurser och kompetens som är av nytta för de andra i nätverket. På så vis är de ömsesidigt beroende av varandra, detta utbyte utgör ett starkt incitament för samarbete och innebär att aktörer som implementerar en policy aldrig kan äga frågan helt (Rhodes, 1997:15; Lidén et al., 2015; 473). Det ömsesidiga beroendet i sig indikerar den horisontella relationen mellan aktörerna, även om det inte kan frångå att de i realiteten inte är helt jämlika i fråga om auktoritet och resurser. Deltagande är dessutom frivilligt och aktörerna avgör själva om de vill fortsätta samarbetet eller lämna nätverket. Hertting (2003) definierar nätverk som bestående av ömsesidigt beroende aktörer som frivilligt organiserar sig kring funktionellt och/eller geografiskt avgränsade policyproblem. Samarbete sker i informell form, och handling koordineras genom förhandlingar (s.51).

Nätverk kan ur ett statligt perspektiv, argumenterar Pierre och Peters (2000), tillföra betydande expertis och intresserepresentation, och kan därmed vara en värdefull del av policyprocessen (s.20). Gemensamma intressen håller ihop nätverken, dessa tenderar dock att utmana statens intressen. I och med den utveckling som beskrivits ovan, från "government" till "governance", har denna form av policynätverk stärkts. Det är viktigt att styrningen av nätverken tar hänsyn till den ömsesidiga relationen mellan medverkande aktörer, samt visar förtroende för att samverkan mellan dem fungerar trots olika intressen (Hertting, 2003:41).

Kritik har dock riktats mot nätverksstyrning, eftersom den bygger på ett förtroende för andra aktörer än staten, som trots egna och olika intressen förväntas samarbeta och agera efter det som gynnar andra (Hertting, 2003: 41). Ur en traditionell demokratisk syn kan därför nätverkens legitimitet vara låg, och därmed skäligen odemokratiska. Nätverksstyrningens legitimitet kommer dock inte av traditionella former, det vill säga att statliga tjänstemän implementerar policies som folkvalda beslutat om. Nätverkens legitimitet ligger snarare i att utveckling och implementering av policies decentraliseras till en mångfald av lokala aktörer med god lokal kännedom och inom specifika områden. Dels bör man på så sätt kunna säkerställa bästa möjliga resultat, dessutom kan legitimiteten öka ur en demokratisk synpunkt eftersom fler aktörer deltar i den politiska processen vilket ökar politiska deltagandet (se Qvist, 2012: 12). Nätverk kan dessutom minska risken för motstånd vid implementering av en policy, eftersom medverkande parter är involverade i utvecklingsprocessen kan det skapa en känsla av gemensamt ansvar och ägande (Torfing, 2005). Därmed minskar risken för att implementering av policys misslyckas på grund av att inflytelserika samhällsaktörer och företagare aktivt arbetar mot dem. Dock riskerar detta att förstärka dessa aktörers inflytande över policyprocessen på bekostnad av exempelvis kommunens inflytande (Pierre & Peters, 1998: 225).

2.3.2 Flernivåstyrelse (Multi-level governance)

Begreppet multi-level governance myntades av den brittiska statsvetaren Gary Marks (1992) i syfte att beskriva beslutsfattande och utvecklingen av policies inom EU. Marks definierade flernivåstyrning som "a system of continuous negotiation among nested governments at several territorial tiers" (Marks, 1993: 392). I denna definition speglas analysen att supranationella, nationella, regional och lokala nivåer alla är sammanlänkade i övergripande policy nätverk (se Bache & Flinders, 2004:2).

Flernivåstyrningen innefattar alltså både vertikala och horisontella dimensionen. Den vertikala dimensionen vilket syftar på att styrningen innefattar många olika

nivåer så som nationell, regional och kommunal nivå. Den horisontella dimensionen, vilket syftar på att styrningen även innefattar en mångfald av offentliga och privata aktörer i nätverk. Att styrningen sker på flera nivåer syftar på det ömsesidiga beroendet mellan stater/myndigheter på olika territoriella nivåer, medan begreppet governance speglar det ömsesidiga beroendet av stater och icke-statliga aktörer på olika territoriella nivåer (Bache & Flinders, 2004: 3; Marks 1993: 402).

Båda policyområdena migration och integration har i allt högre grad blivit politiska frågor om flernivåstyrning, vilket har både medfört möjligheter men även stora utmaningar vilka har att göra med konstant dragkamp mellan den lokala, regionala, nationella nivån och EU. Mellan EU och nationella stater har detta framför allt att göra med tolkningen av EU-direktiv och i vilken grad medlemsstaterna är fria att tolka dem. Mer nyligen har det även att göra med den lokala och regionala nivån i migration och integrationsfrågan (Penninx & Scholten, 2016:92).

Med grund i den analys som genomförs av Penninx och Scholten (2016), observerar de båda en ökad komplexitet i att både migrations- och integrationspolitik formuleras på olika såväl EU-nivå, som nationell, lokal och i vissa fall regionala nivåer. I detta kan en substantiell fragmentering observeras, med risk att policies utvecklas på olika nivåer utan att det finns någon strukturell koppling mellan dem. Som exempel pekar de på det faktum att medlemsstater utvecklat policies med mellanstatlig samverkan fristående från EU, de samarbetar och har institutionaliserat detta samarbete i syfte att kontrollera över immigrationsflöden (s.105–106). Inom integrationspolitiken har lokala aktörer fått en mer betydande roll än inom migrationspolitiken i relation till den nationella nivån, och samverkan inom området har förstärkts mellan alla nivåer. Lokalt har utvecklingen av integrationspolitiken blivit mer företagande, vilket har lett till stora lokala variationer i såväl policies och filosofi, även inom ett och samma land. I flera länder har man utvecklat vertikala strukturer mellan nationella och lokala aktörer, exempelvis genom lokalt baserade policyåtgärder (Exempelvis i Frankrike) och nationella integrationskonferenser vars syfte är att samla aktörer från olika nivåer för att dela kunskap men även koordinera och rikta integrationsfrämjande insatser (Tyskland) (Penninx & Scholten, 2016:101).

2.3.3 Nätverksstyrning i svensk kontext

I den svenska kontexten har reformer inom den offentliga sektorn sedan 1980-talet i kombination med förändringar i samhället gjort styrande allt mer komplicerat.

Samverkan mellan ansvariga myndigheter, kommuner, andra myndigheter och aktörer är en viktig faktor för en välfungerande etableringsprocess (Länsstyrelserna, 2017:16). I syfte att tydliggöra ansvars- och arbetsfördelningen gällande etableringsinsatser har därför många kommuner tecknat en så kallad lokal överenskommelse (LÖK) med Arbetsförmedlingen och andra berörda parter. Det är dock Arbetsförmedlingen som har ansvar för denna överenskommelse. Överenskommelsen är främst inriktad mot administrativa frågor, men kan även handla om hur integrationsinsatser skall utvecklas, och samverkan sker ofta genom dialog och erfarenhetsutbyte mellan aktörerna. I slutet av 2016 hade cirka 83 procent av kommunerna en LÖK med Arbetsförmedlingen (Länsstyrelserna, 2017).

Studier av nätverksstyrning inom området integration och etableringen av nyanlända har pekat på bristande samarbete såväl inom enskilda kommuner som med andra kommuner och aktörer (Emilsson, 2008: 17–22) och att en mer effektiv kommunal verksamhet och samordning behövdes för att förbättra nyanländas

förutsättningar på arbetsmarknaden (Brännström et al., 2008). I en studie av kommunernas nätverksstyrning och integration av nyanlända i respektive kommun finner Ljung (2009) inget empiriskt stöd för att nätverksstyrning har betydelse för integrationsutfallet, mätt som utrikes föddas integration på arbetsmarknaden. Resultatet av denna studie ställer nätverksstyrningens roll och den uppmärksamhet och prioritet det fått inom den samtida offentliga förvaltningen (Ljung, 2009:49–50).

Förutsättningarna för nätverksstyrningen har dock förändrats sedan dess i och med Etableringsreformen år 2010 med vilken det ekonomiska och organisatoriska ansvaret för etableringen av nyanlända inte längre ligger på kommunerna (Qvist, 2012; Lidén et al., 2015; Andersson Joonas et al., 2016).

Reformen bygger på en slags nätverks-logik då ett antal olika myndigheter, kommunerna och offentligt finansierade aktörer förväntas dela ansvaret för etablerandet av nyanlända (Lidén et al., 2015; Qvist, 2012). Antalet inblandade aktörer har ökat sedan reformen, nu är det del lokala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och även olika privata intressen ur lokalsamhället. Dessa utgör tillsammans ett institutionaliserat landskap som sträcker sig såväl vertikalt som horisontellt, är sektoröverskridande och bestående av en mångfald av aktörer på olika nivåer (Lahav & Guiraudon, 2006; Lidén et al., 2015).

Sedan dess har ett flertal rapporter och studier vittnat om fortsatta problem och brister i styrningen av och samverkan mellan aktörer inom etableringsreformen, men även i hur de individuella etableringsplanerna konstrueras (Lidén et al. 2015; Qvist, 2016; Larsson 2015; Riksrevisionen 2014). Studier har även pekat på potentiella spänningar mellan olika former av governance inom reformen och belyser det faktum att även om reformen erkänner det faktum att samverkan inom integrationspolitiken är nödvändigt, är samarbete inom nätverken inte frivilligt eftersom det finns ett påtvingat samarbete uppifrån (Lidén et al., 2015; Qvist, 2016). Aktörer inom nätverken upplever dock inte nätverken som begränsade, det är en organisationsform som både uppskattas och upplevs som nödvändig i området (Lidén et al., 2015: 481).

2.3.4 Hypotes – Nätverk och nätverksstyrning

Med grund i den forskning och teorier som presenterats och diskuterats ovan, med utgångspunkt i det generella governance perspektivet om hur samverkan är nödvändigt för att kunna lösa komplexa problem i dagens samhälle (Pierre & Peters, 1998:225), vilket kulminerar i att beskriva den svenska kontexten i förhållande till teorier om nätverksstyrningen, bör påståendet i följande hypotes stämma.

Hypotes 2: Etablerad samverkan med lokala aktörer är positivt för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden.

2.4 Språk och utbildning

För de som bosätter sig i ett nytt land kan språket vara avgörande för möjligheten att hitta ett jobb och bli en aktiv del av samhället. Förmågan att kunna kommunicera med vår omgivning ligger till grunden för våra sociala liv. När vi flyttar lämnar vi till viss del våra sociala nätverk bakom oss (t.ex. familj, vänner och arbete) och måste etablera nya kontakter. För de som flyttar över språk- och kulturgränser är denna förändring radikal, vilket kan leda till stora individuella utmaningar (Rydén, 2007: 8). Språkligt avstånd (mellan modersmål och värdlandets språk) utgör ett hinder för

språkinläring i många fall, vilket kan leda till stora skillnader i hur lång tid det tar att få de språkkunskaper som kan vara viktiga för ekonomisk- och social integration (Isphording & Otten, 2014).

I en intervjustudie med 17 vuxna immigranter från Kenya finner Kemuma (2000) att det svenska språket ofta ses som ett hinder i att få arbete. Särskilt eftersom goda språkkunskaper ofta är ett krav, något som kan bidra till att individer med svårigheter att lära sig språket kan bli åsidosatta och har svårt att få arbete. Studien belyser två uppfattningar om Sverige som antingen ett land av möjligheter eller hinder. Medan vissa upplever att de får möjligheter genom utbildning och verksamheter relaterade till arbetsmarknaden, upplever andra stora hinder i form av att tidigare utbildning och erfarenheter inte blir erkända och tas tillvara på, svårigheter med språket, diskriminering och arbetslöshet (Ibid). Att nyanlända individers tidigare kunskaper inte tas tillvara på kan lätt leda till frustration, känsla av att inte ha kontroll om sin egen framtid och förödmjukelse, vilket kan (potentiellt) utgöra ett stort problem för integrationen (Ibid).

Zachrisson (2014) har visat att vuxna immigranternas språkkunskaper av värdlandets språk tenderar att underlätta förståelse för värdlandets normer och värderingar. Motivation har även visat sig spela en stor roll för lärande, och huruvida man anser att det är attraktivt att bosätta sig i landet eller inte är avgörande för motivationen att investera i lärande av ett nytt språk (Ibid). En förhindrade faktor för vuxna, särskilt, har visat sig vara en tendens vilja bosätta sig nära andra personer ifrån hemlandet vilket kan ha en negativ effekt på motivationen att lära sig det nya språket. Arbetslöshet och brist på arbete kan vara en avgörande faktor för i motivationen i det här fallet, särskilt eftersom många deltar i språkundervisningen för att kunna få ett jobb, och därmed kan arbetsbrist vara en faktor som sänker motivet att lära sig det svenska språket (Carlson, 2002).

Blickar man till den internationella litteraturen finns ingen brist på forskning om hur språkundervisning för immigranter och individens språkkunskaper i mottagarlandets språk påverkar individens möjligheter och framgångar på arbetsmarknaden (se t.ex. Chiswick & Miller, 2002; Berman et al., 2003; Bleakley & Chin, 2004). I en studie av utbildningsinsatser i Norge finner Hayfron (2001) ett samband mellan deltagande i språkundervisning och förbättrade språkkunskaper. Mer intressant dock är att studien inte finner något samband mellan språkkunskaper och framgång på arbetsmarknaden, ett resultat som inte stämmer överens med övrig litteratur. Sammantaget kan man säga att forskarna är tämligen överens om språkkunskapens betydelse och positiva effekt både på möjligheten till sysselsättning och för lön, vilket stämmer väl med teorier om humankapital.

Humankapital består av människors utbildning, yrkeserfarenhet, samt andra kunskaper som kan bidra till individens produktivitet. Därför är humankapital ofta avgörande för möjligheten att finna lämpligt arbete och för vilken lön man får (se t.ex. Schultz, 1961; Becker, 1994). Humankapitalets nivå och dess inriktning kan variera dels på grund av de aktiva val en person gör, men begränsas av tillgången till utbildningar, arbetsmarknaden och vilken typ av humankapital som värderas i samhället. Med andra ord kan yrkeserfarenheter och utbildningar som värderas högt i ett land kan vara delvis eller inte alls användbara i ett annat.

Vid migrationen kan värdet av en persons humankapital därför både öka och minska. Å ena sidan är det vissa som migrerar eftersom det finns en efterfrågan av

deras humankapital i ett specifikt land. För många andra utrikes födda personer är det dock svårt att nyttja sin utbildning och yrkeserfarenheter fullt ut (Segendorf & Teljosou, 2011:51, 52–54). Personer med högre utbildning är dock oftare sysselsatta och har i genomsnitt högre lön, än de med låg utbildning (Segendorf & Teljosou, 2011). Utbildning tenderar visserligen att löna sig, utbildningens värde är dock ofta lägre om den inte skett i mottagarlandet (Se t.ex. OECD, 2008; Hartog & Zorlu, 2009; Rooth & Åslund, 2006).

2.4.1 Svenska för invandrare

Svenska för invandrare (sfi) är en central komponent av introduktionen för nyanlända i Sverige. Anledningen till detta är att språkkunskaper dels ökar framgångarna på arbetsmarknaden, och är dessutom en förutsättning för att kunna vara en aktivt deltagande medborgare i det svenska samhället.

Språkundervisningen har dock fått en del kritik, dels på grund av bristande individanpassning och att grupper blandats både högutbildade och lågutbildade individer, och att en del grupper har nedprioriterats (Statskontoret, 2009). Det har dessutom framgått ur ett antal utredningar att deltagande och andelen som fullföljer utbildningen är låga (Kennerberg och Sibbmark, 2005; SOU 2003:77).

Kennerberg och Åslund (2010) visar att deltagande i språkundervisningen stärker ställningen på arbetsmarknaden över tid, jämfört med de som inte deltar. De som inte deltar har dock i högre grad sysselsatta, det kan dock vara särskilda bakgrunds-egenskaper som förklarar detta så som utbildning och födelse-land.

2.4.2 Samhällsorienteringen

Kunskaper om hur det svenska samhället fungerar anses vara en förutsättning för att nyanlända invandrare skall kunna etablera sig i Sverige (fm 2010:1). Syftet med samhällsorienteringen är att förse deltagare med denna information. Målen med utbildningen är att utveckla kunskap om de mänskliga rättigheterna, grundläggande demokratiska värderingar, den enskildes rättigheter och skyldigheter, samt övrigt om hur samhället är organiserat och mer praktiskt om vardagsliv i Sverige (Fm 2010:1). Kommunerna ansvarar för att genomföra, sprida information om och motivera målgruppen att delta i verksamheten.

Eriksson (2010) beskriver samhällsorienteringen som bestående av två delar, den enda som syftar på att förmedla enkla fakta om hur det svenska samhället fungerar, om demokratiska rättigheter och skyldigheter, osv. Den andra handlar mer om att lära om de normer, traditioner och sociala koder, osv, som finns i Sverige. Detta, menar Eriksson, innefattar ett underliggande antagande om att svenska seder, traditioner och normer är överordnade de från den nyanländes hemland.

Tidigare forskning har även studerat och visat på olika positiva och negativa aspekter med olika former av undervisning som är likvärdig med den samhällsorienteringen erbjuder. En uppenbar fördel med sådan undervisning den kan erbjuda väsentlig kunskap som hjälper nyanlända att orientera sig i värdsamhället (Eriksson, 2010). Negativa aspekter av sådan utbildning är dock att de i många fall har mål om att förmedla världandets normer och värderingar på så vis att de ses som mer önskvärda, och syftar på att få de nyanlända att mer eller mindre anpassa sig till dessa normer och värderingar (Ibid). Utbildningarna kan därmed sägas ha assimileringssyften (Eriksson, 2010; Griswold, 2010)

Enligt en enkätundersökning som redovisas i Länsstyrelsernas gemensamma redovisning (2016:06) är deltagande i samhällsorienteringen är generellt sett högt (cirka 74–84 procent) och i mer eller mindre alla kommuner tillhandahåller en utbildning (99 procent). I rapporten lyfter man behovet av en bättre samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen för en säkrare uppföljning, rapportering och för att öka deltagandet. En nationell samverkan behövs även exempelvis för erfarenhetsutbyten och utbildning.

Samverkan är en central komponent för verksamheten, och sker i synnerhet mellan kommunerna och arbetsförmedlingen, och kommunerna sinsemellan. Arbetsförmedlingen skall samordna de individuella etableringsplanerna och kommunerna har ansvar för vissa aktiviteter som ingår i planen, för att arbetet med detta skall kunna ske effektivt är därför samverkan viktigt. Enligt Riksrevisionens rapport (2015:17) om statens insatser i etableringen har samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen försvårats av Arbetsförmedlingens arbetssätt och organisation. Kritik riktas exempelvis mot att myndigheten är centraliserad och detaljstyrd, vilket försvårar lokalt anpassade arbetssätt och möjligheten till samverkan på lokal nivå.

2.4.3 Hypotes – Språk och utbildning

Om det teoretiska resonemanget om human kapital (Becker, 1994) stämmer, om vikten av språkkunskaper (Kennerberg & Åslund, 2010) och kunskaper om mottagarlandets samhälle (Eriksson, 2010), bör följande hypotes få stöd i den statistiska analysen:

Hypotes 3: Goda kunskaper om värdlandets samhälle och språk medför bättre möjligheter till sysselsättning för utrikes födda.

3 Metod och material

I föregående kapitel diskuterades uppsatsens teoretiska utgångspunkter, med grund i respektive teoriavsnitt formulerades ett antal hypoteser, vilka är direkt kopplade till frågeställningarna som presenterades under inledningskapitlet. I detta kapitel kommer uppsatsens metod, material och forskningsdesign att presenteras och diskuteras. Jag kommer även att presentera de variabler som använts i uppsatsens statistiska analys och hur jag gör dem mätbara, det vill säga hur dessa operationaliseras. Analysen kommer att genomföras i form av ett antal multivariata regressionsanalyser, vilket sker stegvis för att kunna testa olika kombinationer av oberoende- och kontrollvariabler.

Inom ramarna för studier i området integrationspolitik och förvaltningsforskning är möjligheterna stora i att utforma såväl kvantitativa som kvalitativa studier, alternativt kombinera dessa i en så kallad "mixed-methods" studie. Ett möjligt upplägg inom ramarna för detta forskningsområde skulle vara att kombinera en statistisk studie med enstaka fallstudier bestående av ett urval hämtat ur den statistiska studien. Fördelen med sådant upplägg är att med fallstudier kunna observera mekanismer inom särskilda fall, något statistiska metoder inte är utformade för att göra (Goertz & Mahoney, 2012: 175). Statistiska studier är istället inriktade mot att studera ett högt antal fall, vilket kan göra det svårt att dra slutsatser om kausala samband (Goertz & Mahoney, 2012: 81–82). Inledningsvis var min ambition att utforma studien efter denna typ av upplägg. För denna uppsats har jag dock valt att genomföra en renodlad kvantitativ, statistisk studie. Ett beslut som framför allt är grundat i tidsmässiga skäl och i fråga om arbetsbörda, i och med vilket fallstudier utslöts eftersom den statistiska analysen hela tiden varit studiens primära fokus.

3.1 Studiens utformning och genomförande

Inför denna uppsats har ett antal val behövt göras i fråga om vilken typ av studie som skall genomföras (och hur), vilket urval som ska studeras, hur detta ska genomföras, och med vilket underlag. Då uppsatsen bygger på en kvantitativ metod är det naturligt att anta ett positivistiskt förhållningssätt. Kvantitativ och statistisk metod lämnar litet utrymme för subjektivitet i analysen, eftersom fokus ligger på analys av data snarare än semantik och logik (Goertz & Mahoney, 2012:102). Studien och dess frågeställningar har ett förklarande syfte, det som därmed är av intresse i den statistiska undersökningen är att sätta ett antal olika beskrivningar (oberoende variabler) mot varandra för att se vilka och om de kan förklara de variationerna i den beroende variabeln. Att studera effekten av någonting är en förklarande ambition (Teorell & Svensson, 2007:27), vilket stämmer väl överens med kvantitativa metoder vilka bekymrar sig med att mäta den genomsnittliga effekten av särskilda variabler inom en specifik population, snarare än att beskriva den kausala relationen i ett eller ett fåtal fall (Goertz & Mahoney, 2012: 37, 42, 172–173).

Eftersom det som studeras är ett samhällsvetenskapligt problem karaktäriseras det av dess komplexitet och möjlig påverkan av en mängd olika faktorer på ett flertal nivåer, dels individuella påverkansfaktorer (utbildning, ålder, kön, osv). Det som här kommer att studeras är dock på institutionell nivå, det som står i fokus är kommunernas verksamhet och integrationspolitik för att integrera utrikes födda på

arbetsmarknaden. I detta syfte kommer ett antal möjliga förklaringar till variationen i den beroende variabeln att studeras. För att kunna förklara detta kommer därför ett antal olika oberoende variabler att konstrueras och testas. Målet med den statistiska analysen är därmed att med dessa söka en fullständig förklaring till variationer i den beroende variabeln. Statistisk analys ger goda förutsättningar och frihet i att hantera många variabler, möjliggör generaliseringar, samt underlättar hanteringen av och studier av komplexa relationer (Coppedge, 1999:473). Det är dock nödvändigt att utveckla precisa och jämförbara mått, med vilka det är möjligt att jämföra effekten av de oberoende variablerna på den beroende variabeln. Detta kommer vi att ta hand om senare i metodkapitlet där alla variabler, dess indikatorer och hur de är kodade kommer att presenteras.

Genomförandet av denna studie kommer att ske genom en jämförande statistisk analys av Sveriges 290 kommuner (Teorell & Svensson 2007; s.264), en statistisk metod som med fördel används i syfte att kunna utföra jämförande analys av ett högt antal fall (Goertz & Mahoney, 2012:14, 173). Analysmetoden som kommer att användas för detta är multivariata regressionsanalyser utförda i SPSS, med denna metod utsätts variablerna för rigorösa tester vilket i ger en överblick av de enskilda variabelernas effekt på den beroende variabeln. Regressionsanalysen kommer att ske stegvis i ett antal olika modeller, och kommer sedan att bearbetas och presenteras i tabell 3 i resultatredovisningen, vilken är utformad i syfte att underlätta tolkning av resultatet.

3.1.1 Analysmetod

Med multivariat regression är det möjligt att ställa de oberoende variablerna mot varandra, och på så vis jämföra effekten av dessa. Utöver dessa kommer även ett antal kontrollvariabler som kan tänkas påverka utrikes föddas sysselsättning att ingå i analysen. Syftet med dessa är helt enkelt att kontrollera att det inte i själva verket är någon av dessa, snarare än de olika policyvariablerna, som i själva verket kan förklara utfallet. Analysen och resultatredovisningen av sker på aggregerad nivå, bestående av Sveriges 290 kommuner. Resultatet kommer därmed inte att kunna uttala sig om individnivån.

I resultatredovisningen kommer fokus dels att läggas på respektive modell och dess förklaringskraft, det vill säga hur stor del av variationen i den beroende variabeln som modellen kan förklara. Eftersom ett antal oberoende variabler ingår i analysen kommer jag att använda mig av det justerade R-2 värdet (Djurfeldt et al., 2018: 161, 316). De enskilda variabelernas effekter (riktningskoefficienten, eller b-koefficienten), och huruvida de är statistiskt signifikanta eller ej (signifikansvärdet, eller p-värdet) är även av intresse (Djurfeldt et al., 2018: 233, 316; Teorell & Svensson, 2007: 213). Är resultatet inte statistiskt signifikant, kan det bero på slumpen då det ligger inom felmarginalen I denna studie väljer jag att enbart se till variabelernas signifikans för att avgöra resultatets giltighet, variabler som saknar statistisk signifikans kommer därför automatiskt tolkas som att dess effekt på den beroende variabeln är lika med noll³.

För att säkerställa att variablerna inte mäter en och samma sak är det viktigt att säkerställa att de inte korrelerar, vilket är särskilt viktigt vid multivariata

³ Fullständig förklaring av denna metod finns i Djurfeldt et al. (2018).

regressionsanalyser. Därför kommer korrelationstester att utföras med de variabler som misstänks kunna korrelera sinsemellan, och beroende på resultatet kan variabler komma att uteslutas ur analysen helt. Med en korrelationsanalys i SPSS kan man därför mäta det linjära sambandet mellan två variabler. Det mått som vanligtvis används (och kommer att användas här) för att beskriva sambandets styrka kallas Pearsons korrelation, och kommer även att användas här (Wahlgren, 2012: 128). Måttet sträcker sig mellan värdena -1 och +1, och mäter till vilken utsträckning två variabler är linjärt korrelerande. Är värdet positivt (+) visar det på att när x ökar minskar y, och om värdet är negativt (-) innebär det att när x minskar ökar y.

Jag tar även hänsyn till eventuell multikollinearitet i regressionsanalysen, vilket kan påverka resultatet. Kort kan sägas att multikollinearitet uppstår då de beroende variablerna antingen enskilt eller gruppvis är inbördes korrelerande vilket kan resultera i att resultatet förvrängs och det går därmed inte att lita på förklaringskraften i modellen (Djurfeldt, 2018: 364).

Utöver de regressionsmodeller som utgör studiens primära analysmetod kommer deskriptiv statistik, det vill säga medelvärden, max och min värden, samt frekvens, att presenteras att tas fram för de variabler som tillåter detta och som det är relevant för. Resultatavsnittet kommer att inledas med figurer vilka illustrerar olika kombinationer av variabler för att demonstrera de lokala variationer som regressionsanalyserna ämnar förklara.

3.2 Material

Det empiriska material som studeras i denna uppsats består av data insamlat från existerande databaser, rådata från en enkätundersökning relaterad till samhällsorienteringen för länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016, samt material som samlats in genom kontakt med enskilda kommuner och Arbetsförmedlingen. Detta dataset är konstruerat specifikt för denna studie, och kan göras tillgängligt på begäran. Den data som hämtats består av statistik för åren 2015 (beroende- och kontrollvariabler) och 2016 (beroende variabel). Detta för att säkerställa tidsordningen, dock fanns inte data för samtliga oberoende variabler tillgängligt för år 2015 (Teorell & Svensson, 2013: 64, 159). Detta gäller variablerna för lokala överenskommelser och samhällsorienteringen. Detta diskuteras ytterligare under avsnittet *variabler och operationalisering*.

Den data som används för att mäta den beroende variabeln är hämtad från Scb:s statistikdatabas, specifikt Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Merparten av den statistiska data som samlats in är hämtad ur Kolada, kommun- och landstingsdatabasen. Kolada erbjuder data över kommunernas och landstingens verksamheter från år till år, och data består av nyckeltal som bygger till stor del på nationell statistik som samlats in av olika myndigheter. Kommunerna och landstingen deltar även i frivillig redovisning, och kan själva mata in relevant data. För variablerna kopplade till samhällsorienteringen har den rådata som använts i Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016 *Samhällsorientering för nyanlända* använts för samtliga variabler.

Slutligen har data över de lokala överenskommelserna (LÖK) samlats dels vid förfrågan till Arbetsförmedlingens statistikenhet, vilket därefter kompletterats av svar från kommunerna på frågan om respektive kommun hade ett avtal med Arbets-

förmedlingen år 2016 gällande etableringen av nyanlända. En tydlig brist i detta var en tidsfaktor, förfrågan skickades ut i slutet av april och även om majoriteten av kommunerna återkom snabbt med ett svar fanns en del misstolkningar som lett till ett bortfall trots svar. Därmed kan detta material behöva tolkas med viss försiktighet. Detta eftersom materialet samlats in på egen hand sent under uppsatsarbetet.

3.3 Urval

De 290 svenska kommunerna är i det här fallet ett givet studieobjekt. Mottagandet och etableringen av utrikes födda sker till stor del lokalt i kommunerna, i samverkan med dels centrala myndigheter så som arbetsförmedlingen men även med lokala aktörer – både offentliga och privata. Det omfattande och pålitliga statistiska underlag som finns tillgängligt ger goda förutsättningar för att kunna utföra en studie som denna på kommunal nivå. Att studera den lokala nivån har dessutom blivit allt mer relevant både för utvecklingen och implementeringen av integrationspolicies de senaste åren (Se Jørgensen, 2012).

3.4 Variabler och operationalisering

I denna del kommer uppsatsens variabler att presenteras, diskuteras och operationaliseras. I denna studie använder jag mig av statistisk metod för att studera om kommunernas integrationspolitik kan förklara den kommunala variationen i fråga om utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Eftersom statistisk metod används är det nödvändigt att operationalisera uppsatsens relevanta variabler, med andra ord är det nödvändigt att göra dem mätbara.

För att säkerställa tidsordningen (Djurfeldt et al., 2018: 270; Teorell & Svensson, 2013:64) har de mätningar som används för att operationalisera den beroende variabel hämtats för år 2016, och den data som används för att operationalisera de oberoende variablerna och kontrollvariablerna är hämtat för 2015. De enda undantagen är den statistik som hämtats för vilka kommuner som har en lokal överenskommelse (LÖK) med Arbetsförmedlingen, och alla variabler som hämtats ur Länsstyrelsernas enkätundersökning för samhällsorienteringen. Denna data fanns tyvärr endast tillgänglig för 2016.

Här nedan kommer tre olika typer av variabler att presenteras. Till att börja med kommer den beroende variabeln, eller utfallsvariabeln, att presenteras. Därefter kommer de oberoende variablerna att presenteras, dessa kommer även att kallas policyvariabler. Policyvariablerna är mått på kommunernas inverkan, olika faktorer som de själva har möjlighet att påverka med kommunala integrationspolitiken. Avslutningsvis kommer ett antal kontrollvariabler att presenteras. Samtliga variabler med tillhörande beskrivningar, källor, samt deskriptiv statistik (medelvärde, max och min värden, osv) sammanställs i tabell 1 på nästkommande sida.

Tabell 1.**Variabel som inkluderas i Multipla regressionsanalysen, med deskriptiv statistik.**

Variabel	Definition	Källa	N	Min	Max	Mean	Std. Dev.
Beroende variabel							
Sysselsättningsnivå, utrikes födda	Förvärvsarbetande utrikes födda som andel (%) av kommunens befolkning i åldersgruppen 20-64 år	Scb, Registerbaserad Arbetsmarknadsstatistik (RAMS)	290	33,3	76,6	56,7	9,4
Policyvariabler							
Kostnad: Sfi	Kostnad svenska för invandrare, kr/inv	Hämtad ur Kolada. Källa: Skolverket	290	-270	1203	247,3	182,1
Kostnad: Arbetsmarknadsåtgärder	Kostnad för kommunala arbetsmarknadsåtgärder, kr/inv	Hämtad ur Kolada. Källa: Scb, Räkenskapssammandrag	290	16	2769	820,2	526
Lärartäthet: Sfi	Antal elever per lärare	Hämtad ur Kolada. Källa: Skolverket	217	5,7	79,2	20,2	8,8
Plan: Samhällsorientering	Kommunen har en fastställd plan för samhällsorienteringen.	Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016	261				
Lokal överenskommelse för etableringen av nyanlända med af.	Kommunen har en lokal överenskommelse med arbetsförmedlingen	Arbetsförmedlingen, kommunernas svar på förfrågan.	202				
Kostnad: Flyktingmottagande	Kostnad för flyktingmottagandet, kr/inv	Hämtad ur Kolada Källa: Scb	290	79	13226	2332,17	1664,041
Samverkan: Samhällsorienteringen	Kommunernas åsikt om hur samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar.	Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016	230				
Samhällsorientering upphandlad aktör	Kommunen anordnar samhällsorienteringen via upphandlad aktör	Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016	261				
Samhällsorientering samverkan	Kommunen anordnar samhällsorienteringen genom samverkan med andra kommuner	Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016	261				
Samhällsorientering egen regi	Kommunen anordnar samhällsorienteringen i egen regi	Länsstyrelsernas gemensamma redovisning 2016	261				
Kontrollvariabler							
Flyktingmottagande	Kommunmottagna i flyktingmottagande senaste 24 mån, antal/1000 invånare	Hämtad ur Kolada. Källa: Skl, scb, migrationsverket	290	0,1	78,5	13,8	11,2
Arbetsmarknad: arbetslöshet	Arbetslöshet bland inrikes födda 20-64 år, andel (%) av befolkningen.	Hämtad ur Kolada. Källa: Scb, STATIV	290	2,5	11,9	5,9	1,5
Utbildning: högutbildade	Skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) med eftergymnasial- eller forskarutbildning, andel (%)	Hämtad ur Kolada. Källa: Scb, STATIV	287	6,8	56,5	27,4	7,9
Bostad: Boyta	Genomsnittlig boyta i kommunen (kvm/inv)	Hämtad ur Kolada	290	33	54	45,6	3,9
Bostad: Hyresrätter	Bostäder hyresrätter antal /1000 invånare.	Hämtad ur Kolada	290	26	284	157,1	44,5

3.4.1 Beroende variabel

Det utfall (den beroende variabeln) som denna studie ämnar undersöka är variationer i sysselsättningsnivå bland utrikes födda, måttet är aggregerat på kommunnivå. För att operationalisera detta kommer data från Scb:s statistikdatabas att sammanställas över utrikes föddas sysselsättningsnivåer⁴. Måttet avser förvärvsarbete bland utrikes födda som andel av kommunens befolkning i åldersgruppen 20–64 år.

Detta mått fungerar som en tydlig indikator för utrikes föddas integration på arbetsmarknaden, då en bra indikator för en statistisk variabel vanligtvis inte behöver omvandlas (Goertz & Mahoney, 2012:110, 117). Att enbart basera detta på ett enda mått⁵ förhoppningsvis inte att begränsa analysen på något sätt, utan snarare bidra till att underlätta arbetet i att samla data från många fall och därmed stödja generaliseringar (Coppedge, 1999:468). I syfte att göra begreppet mätbart kan det vara nödvändigt att begränsa definitionen till ett fåtal eller endast en dimension. På så vis blir begreppet lättare att jämföra, dock innebär det att en del information går förlorad (Gerring & Thomas, 2011:6, 9).

Med utgångspunkt i den teoriavsnittet framgår att dessa variationer till hög grad har dels att göra med kommunernas mottagarvolym (kommuner som tar mot fler har också problem att sysselsätta alla) och dels konjunkturförändringar (Se Segendorf & Teljosou, 2011:15). Det finns även stora variationer i sysselsättning inom gruppen utrikes födda, dels finns skillnader i sysselsättning mellan män och kvinnor då män i större utsträckning är sysselsatta. Dessutom är individer som har de som är födda utanför EU generellt sett en svagare ställning på arbetsmarknaden (Se t.ex. Brännström et al., 2016; le Grand & Szulkin, 2002).

3.4.2 Policyvariabler

För denna uppsats har ett antal policyvariabler samlats in, alla relaterade till olika delar av den kommunala integrationspolitiken och olika verksamheter i etableringen av nyanlända. Dessa policyvariabler uttrycker institutionella och organisatoriska skillnader mellan kommunerna, och består av olika faktorer som kommunerna själva har möjlighet att påverka i och med den egna verksamheten eller i samverkan med andra aktörer. Policyvariablerna kommer att delas upp efter samma teman som i teoriavsnittet.

3.4.2.1 Arbetsmarknad

Arbetsmarknad är det första temat som skall undersökas, det avser undersöka kommunernas sysselsättningsfrämjande insatser för utrikes födda. Sysselsättning nämns ofta som en viktig förutsättning för integration (se Segendorf & Teljosou, 2011:15) och kan påverka möjligheten att känna sig som en del av sin sociala omgivning (de los Reyes, 2006:10). Utrikes födda har som tidigare konstaterat en sämre ställning på arbetsmarknaden, och blir därmed ofta föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (Neergard, 2006:9–11). Sysselsättningsfrämjande insatser kan exempelvis via yrkespraktik dels tänkas bidra till nya erfarenheter och ökat

⁴ I databasen används benämningen *förvärvsintensitet*

⁵ Se diskussion i teoriavsnittet om hur integrationsbegreppet används i denna uppsats.

humankapital, men även motverka fördomar som kan utgöra grund för diskriminering

Det är framför allt Arbetsförmedlingen som har ansvar för dessa men många kommuner arbetar med egna sysselsättningsfrämjande insatser, kommuner är därmed viktiga aktörer i arbetsmarknadspolitiken (Vikman & Westerberg, 2017:3).

Kommunernas sysselsättningsfrämjande insatser kommer här att operationaliseras genom att mäta de totala kostnaderna för insatserna. Måttet inkluderar kommunens samtliga insatser, vilka främst riktar sig mot invånare med försörjningsstöd på grund av arbetslöshet men nyanlända nämns ofta som en av målgrupperna för insatserna (Skf, 2012). Således kan det antas att kostnaderna till viss del riktas mot nyanlända, och att de kommuner som har lägger mer resurser i kommunala arbetsmarknadsåtgärder, så som praktikplatser och mentorsprogram, därmed lyckas bättre i att få ut nyanlända på arbetsmarknaden. *kostnad för kommunala arbetsmarknadsåtgärder* mäter kostnaden för sysselsättningsfrämjande insatser efter antal svenska kronor / invånare. Kostnaderna finansieras helt eller delvis av kommunen själva, och avser exempelvis personal och aktiviteter för deltagare. Materialet är hämtat ur databasen Kolada.

3.4.2.2 Nätverk och nätverksstyrning

Begreppet nätverksstyrning har fått en stor betydelse på grund av myndigheternas och marknadens brister i att lösa komplexa samhällsproblem, så som integrationsfrågan (Torfing, 2005). Nätverk kan förväntas vara av betydelse för sysselsättningsutfallet eftersom nätverk kan tillföra en betydande expertis och kan därmed vara värdefulla resurser i policyprocessen (Pierre & Peters, 2000). Studier av samverkan i den svenska kontexten har dock pekat på brister i nätverksstyrningen (Emilsson, 2008: 17–22) och funnit litet stöd för dess betydelse för integrationsutfallet (Ljung, 2009). För att kunna studera det andra temat vilket är nätverk och nätverksstyrning kommer tre variabler att användas.

Den första variabeln är dikotom och är en sammanställning av vilka kommuner som hade en lokal överenskommelse (LÖK) med arbetsförmedlingen under år 2016. Dessa överenskommelser tydliggör ansvar och arbetsområden i etableringen av nyanlända, och bör rimligtvis vara av stor betydelse för kvalitén och innehållet av kommunernas samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer. Materialet har delvis skickats från Arbetsförmedlingen på förfrågan, och även samlats in på egen hand, genom att skicka ut frågan om kommunen hade en LÖK med Arbetsförmedlingen år 2016, till samtliga kommuner. Sammanlagt består urvalet av 202 kommuner.

Den andra variabeln, samverkan inom samhällsorienteringen, är konstruerad av två variabler ur länsstyrelsernas enkätundersökning om samhällsorienteringen (Länsstyrelserna, 2016). Den ena ställer frågan om kommunens uppfattning om hur samarbetet med arbetsförmedlingen har gått gällande anmälan av deltagare till samhällsorienteringen, och den andra gällande uppföljning av deltagarnas frånvaro. Svartalternativen inkluderar: mycket bra, ganska bra, ganska dåligt, mycket dåligt, och vet ej. Dessa har därefter kodats om och ny variabel har konstruerats som en dummyvariabel, i vilken svartalternativen "mycket bra" och "ganska bra" översätts som "bra" (=1) och "mycket dåligt" och "ganska dåligt" översätts som "dåligt" (=0). Ett potentiellt problem med detta mått är det faktum att det består av svar i en enkätundersökning, svaren kan därmed variera beroende på uppfattning och tolkning av dels frågorna med även hur väl samarbetet fungerar.

Generellt uppfattas nätverk och samverkan som bra och nödvändiga organisationsformer (Se Lidén et al., 2015: 481) vilket stämmer väl överens med resultatet från enkätundersökningen, då majoriteten svarar att samverkan fungerar antingen "mycket bra" eller "ganska bra".

Den tredje variabeln som kommer att användas är den totala kostnaden för flyktingmottagandet. Variabeln täcker alla kostnader för de flyktingar som kommunen tar emot från och med det första året och tre år därefter, och för vilka kommunen får statlig ersättning. Variabeln avser även kostnader för verksamhet gällande bland annat administration, mottagning och introduktion, tolkar och ekonomiskt bistånd. Den genomsnittliga kostnaden för flyktingmottagandet är cirka 2332 kronor / 1000 invånare, den kommun som har högst kostnader är Åsele kommun (13,226 kr) och lägst har Gävle kommun (79 kr).

Eftersom många kommuner samverkar med lokala aktörer och Arbetsförmedlingen i flyktingmottagandet och för introduktionsverksamheter kan det antas att delar av denna kostnad står för samverkan, och att integrationsutfallet bör vara bättre i de kommuner som spenderar mer på integrationsverksamheter. Att kostnaderna täcker mer än enbart mottagning utgör det ett potentiellt problem för analysen, en potentiell risk jag är medveten om. Materialet är hämtat ur databasen Kolada.

Det finns anledning att misstänka möjlig korrelation mellan denna och variabelerna *Flyktingmottagande*, *kostnad för kommunala arbetsmarknadsåtgärder* och *kostnad för sfi*. För att säkerställa att denna variabeln inte korrelerar med övriga variabler har korrelationsanalyser utförts med de andra två kostnadsvariablerna. Resultatet av dessa visar på ett svagt samband, och korrelation kan därmed uteslutas.

3.4.2.3 Språk och utbildning

För att undersöka temat språk och utbildning kommer sammanlagt sex stycken variabler att användas, varav tre är dummyvariabler.

Med grund i det resonemang kring ämnet under teoriavsnittet, om humankapital och utrikes föddas chanser på arbetsmarknaden, har det konstaterats att kunskaper i värdlandets språk och om värdsamhället bidrar till större möjligheter till sysselsättning (Kennerberg & Åslund, 2010) och ett ökat värde av det humankapital som tas med från hemlandet (Chiswick & Miller, 2002; Berman et al., 2003).

Alla som invandrar till Sverige deltar och/eller genomför visserligen inte sfi-kurserna, och alla kommuner har inte heller samma förutsättningar att kunna arrangera en likvärdig utbildning. Variablerna bör dock kunna utgöra tillräckligt goda indikatorer för att kunna dra slutsatser angående språkundervisningens och samhällsorienteringens kvalitet och vilken betydelse det har för utrikes föddas chanser på arbetsmarknaden.

Kommunernas satsningar på svenska för invandrare och språkundervisningens kvalitet kommer att operationaliseras med två variabler, dels genom att mäta kommunens kostnader för svenska för invandrare och men även med antal elever per lärare (Lärartäthet). Den genomsnittliga lärartätheten i de svenska kommunerna är 20,2 elever per lärare, högst lärartäthet är i Stockholm (79,2 elever per lärare) och lägst är i Övertorneå (5,7 elever per lärare). Kommuner som lägger mer resurser på språkundervisningen och tillsätter fler lärare i förhållande till antalet elever bör kunna förse deltagande med en mer kvalitativ undervisning, och bör därmed även kunna prestera bättre i att öka deltagarnas chanser på arbetsmarknaden. I genomsnitt är

kommunernas kostnader för sfi 20,2 kronor per 1000 invånare, den kommun som har högst kostnader är Överkalix (1203 kr / 1000 invånare) och lägst har Norberg (- 270 kr / 1000 invånare). Materialet är hämtat i Kolada.

Den andra delen av temat täcker samhällsorienteringen, och operationaliseras med fyra olika variabler, varav tre dummyvariabler. Den första variabeln är dikotom och avser vilka kommuner som har en etablerad plan för samhällsorienteringen. Det kan antas att kommuner som har en etablerad plan lyckas bättre i fråga om att förse deltagare med väsentlig kunskap som kan öka chanserna på arbetsmarknaden (Eriksson, 2010).

Hur kommunerna anordnar samhällsorienteringen kommer att mätas med tre dummyvariabler. Det första alternativet är om kommunen anordnar den via en *upphandlad aktör*, det andra alternativet är om kommunen gör det *i samverkan* med andra kommuner, och den tredje om de gör det *i egen regi*. Den sistnämnda av dessa kommer att fungera som referensvariabel för de två andra, och kommer därför inte att inkluderas i regressionsanalysen (Djurfeldt et al., 2018:322).

I en separat regressionsanalys av dessa variabler, vars syfte var att utvärdera och välja ut vilka två som skall användas senare, framgår att de kommuner som anordnar samhällsorienteringen med upphandlad aktör har i genomsnittlig 5,545 procent högre sysselsättning än kommuner som anordnar det i egen regi. Sysselsättningsnivån i kommuner som anordnar samhällsorienteringen genom samverkan med andra kommuner är i genomsnitt 2,485 procent lägre än de som anordnar den i egen regi⁶. Materialet är hämtat ur länsstyrelsernas enkätundersökning.

3.4.3 Kontrollvariabler

Är det verkligen kommunernas integrationspolitik som påverkar utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden, alltså sysselsättningsnivån, eller är det andra faktorer som istället kan förklara variationen i sysselsättningsnivå? Är det exempelvis lokala arbetsmarknaden, hur stort flyktingmottagandet varit de senaste åren, eller tillgång av bostad? För att säkerställa att så inte är fallet kommer ett antal kontrollvariabler att inkluderas i analysen, om policyvariablerna fortfarande är statistiska signifikanta stärks resultatet av dess effekter på sysselsättningsnivåerna. Kontrollvariablerna betecknar olika lokala förutsättningar som kan tänkas ha betydelse för variationerna i utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Samtliga variabler är hämtade ur databasen Kolada.

Den första kontrollvariabeln som kommer att ingå i analysen avser flyktingmottagandets storlek de senaste 24 månaderna, mätt 2015. Kommuner med stort flyktingmottagande senaste två åren i förhållande till befolkningsstorlek kan antas ha svårare att integrera de nyanlända då arbetsmarknaden helt enkelt inte klarar av att ta emot dem. Detta mått är särskilt viktigt då det utgör potentiellt problem i urvalet eftersom Sverige har tagit mot ett i förhållande till befolkningen högt antal flyktingar de senaste åren, framför allt 2015 och 2016. I genomsnitt var flyktingmottagandet, under den period som mäts, i kommunerna 13,8 personer per 1000 invånare. Den kommun som hade störst flyktingmottagande var Lessebo (78,5 personer / 1000 invånare) och lägst var Öckerö (0,1 personer / 1000 invånare).

⁶ Mer om denna metod finns i Djurfeldt et al., 2018:322.

Risken är att det höga antalet personer som en kommun kan behöva ta emot överstiger det som arbetsmarknaden kan ta hand om, och därmed påverka sysselsättningsnivåerna (Andersson Joona et al. 2016:21). Vissa kommuner har tagit mot särskilt många relativt till befolknings-mängden, medan andra tagit mot mindre andel. Problemet hanteras genom att inkludera måttet för flyktingmottagandet i analysen. För att kunna mäta de lokala förutsättningarna i fråga om arbetsmarknad kommer ett mått för inrikes föddas arbetslöshet (andel), vilket utgör en indikator för den lokala arbetsmarknadenssituationen i kommunen. Det grundläggande antagandet här är att ju fler arbetslösa desto svårare är det att etablera nyanlända på arbetsmarknaden på grund av brist på arbetstillfällen. Den genomsnittliga arbetslösheten bland inrikes födda är 5,9 procent, högst arbetslöshet har Haparanda kommun (11,9 procent) jämfört med Ydre kommun där arbetslösheten är lägst (2,5 procent).

Den förväntade relationen mellan dessa, med grund i ovanstående resonemang om potentiella effekter av ett högt flyktingmottagande, är att med ett högt flyktingmottagande och höga arbetslöshetsnivåer är förutsättningarna att sysselsätta nyanlända sämre än det motsatta alternativet.

En tredje kontrollvariabel som läggs in i analysen är ett mått som kommer att användas för att hantera eventuella problem med självselektion⁷. Det kan antas att högutbildade flyktingar är mer benägna att söka sig till mer större och mer kvalificerade arbetsmarknader. Med grund i teoriavsnittet kan det även antas att högutbildade individer har bättre förutsättningar att lyckas på den svenska arbetsmarknaden eftersom humankapital ofta är avgörande för att lyckas och för finna sysselsättning (Se t.ex. Becker, 1994). Högutbildade är oftare anställda och har högre löner (Segendorf & Teljosou, 2011:51), men det som talar mot detta samband är dock att studier även har visat att det kan vara svårt att nyttja utbildning och erfarenheter från hemlandet fullt ut (se Segendorf & Teljosou, 2011: 52–54). Måttet avser skyddsbehövande och anhöriga flyktingar med eftergymnasial- och forskarutbildning räknat i andel.

Avslutningsvis har två variabler använts för att operationalisera och belysa kommunernas bostadssituation. Måtten som används för detta är dels den genomsnittliga boytan i kommunen, och dels antalet hyresrätter per 1000 invånare. Det finns en bred uppfattning om att bostadsbrist utgör ett stort hinder för bosättning och därmed mottagandet av nyanlända flyktingar och anhöriginvandrare (Myrberg & Westin, 2016:98), vilket stöds av flera rapporter (Se t.ex. Riksrevisionen, 2014:115; Arbetsförmedlingen, 2014:68).

I genomsnitt finns cirka 157 hyresrätter på 1000 invånare, kommunerna med högst respektive lägst antal hyresrätter per invånare är Örebro (284 hyresrätter / 1000 invånare) och Vallentuna kommun (26 hyresrätter / 1000 invånare). Boytan i kommunerna är i genomsnitt 45,6 procent, högst respektive lägst genomsnittlig boyta har Emmaboda kommun (54 procent) och Stockholms kommun (33,3 procent).

Sammantaget kan det konstateras att den genomsnittliga boytan är som lägst i och runt om storstadsregionerna. Urbana miljöer och regioner med stora arbetsmarknader brukar nämnas som särskilt gynnsamma miljöer för individer som nyligen invandrat (Andersson, 2016). Landsbygdsmiljöer har dock visats ha särskilda fördelar kopplade

⁷ Problemet med självselektion kommer att diskuteras mer utförligt i slutet av metodkapitlet.

till naturen och möjligheten att skapa nära kontakter på mindre orter, vilket är viktiga för lyckad integration (Stenbacka, 2016; Cvetkovic, 2009).

3.5 Metodutmaningar

Till att börja med har brist på tillgänglig data det varit ett genomgående problem i materialinsamlingen vilket har resulterat en del av de mått som används för att operationalisera uppsatsens variabler är något hårdtagna. Kostnad för kommunala arbetsmarknadsåtgärder exempelvis, mäter inte enbart det som riktas mot utrikes födda, nyanlända utgör dock en av målgrupperna för dessa insatser. Ett ytterligare problem som kan relateras till variablerna är ett relativt högt bortfall i en del av variablerna framför allt nätverksstyrningens indikator huruvida kommunen har en lokal överenskommelse med arbetsförmedlingen (N= 202). Ett högt bortfall kan leda till en statistisk osäkerhet och låg validitet i variabeln (Djurfeldt et al., 2018:48),

Tidigt i uppsatsarbetet identifierades ett möjligt problem för mitt mått av sysselsättningsgrad på kommunnivå som kallas självselektion (self-selection bias), vilket kan förklaras som att den enhet man avser mäta själva påverkar om de är med i urvalet eller i vilken grupp de placeras (Teorell & Svensson, 2013:86). Den beroende variabel som kommer att användas i denna studie, och mäts med data över sysselsättningsgrad inom alla 290 kommuner, kan påverkas av andra faktorer som kan påverka var i landet en individ väljer att bosätta sig. För att försäkra mig om att det i själva verket inte är självselektion som påverkar integrationens utfall i en kommun, kommer tänkbara faktorer behöva kvantifieras och användas som kontrollvariabler. Det kan exempelvis handla om utbildningsnivå, lönenivå eller annat som kan vara avgörande för vilken kommun man väljer att bosätta sig i, exempelvis är det många som nyligen fått uppehållstillstånd som väljer att söka sig till större städer i förhoppning att det är lättare att få ett jobb där (Scb, 2016b). Problemet har hanterats genom att inkludera en kontrollvariabel med mått för andelen högutbildade flyktingar som är boende i respektive kommun. Även variabeln boyta fyller denna funktion, eftersom den genomsnittliga boytan tenderar att vara lägre i och runt storstadsregionerna där det finns större arbetsmarknader.

Problemet med potentiell multikollinearitet har redan behandlats tidigare i metodkapitlet, se diskussion relaterad till multivariat regression.

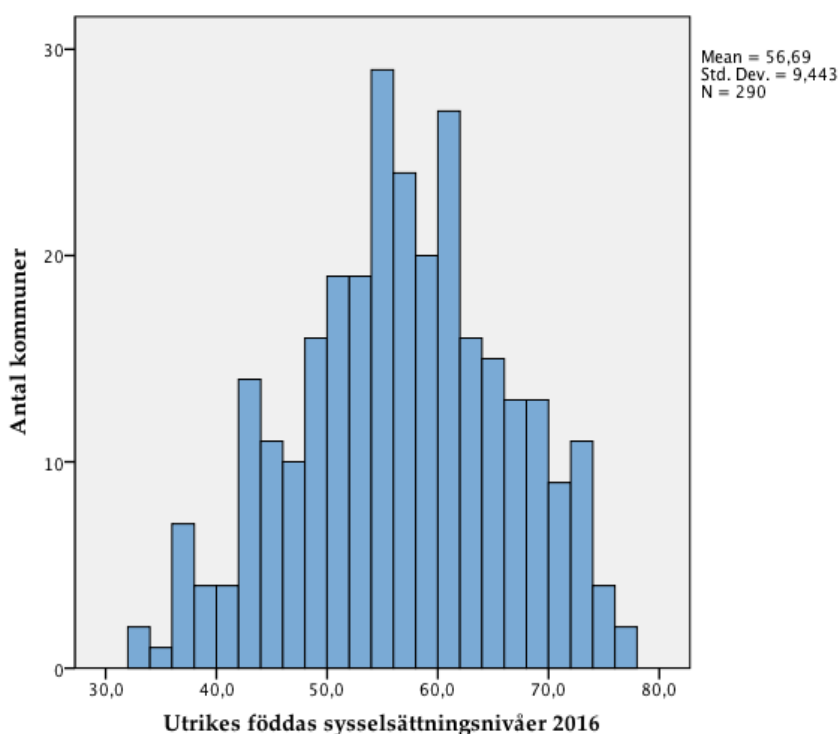
4 Resultat

I föregående kapitel redogjorde jag för och diskuterade den metod och det material som använts för denna studie. I detta kapitel redovisas studiens resultat, vilket kommer att presenteras i form av regressionstabeller framtagna med material från regressionsanalyserna. Resultatet ur denna analys är blandade, men visar framför allt att det är de lokala förutsättningarna så som arbetsmarknad tillsammans med flyktingmottagandets storlek som påverkar utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Bland policyvariablerna är det tre variabler som är statistiskt signifikanta, dels två variabler relaterade till samhällsorienteringen men även variabeln för den totala kostnaden för flyktingmottagandet.

4.1 Lokala variationer

Figur 1 illustrerar den lokala variationen i uppsatsens beroende variabel – den kommunala sysselsättningsnivån bland utrikes födda (år 2016). Generellt visar denna på stora lokala variationer i sysselsättningsnivå, där den kommun (Filipstad) som har lägst sysselsättningsnivå ligger på 33,3 procent jämfört med den kommun (Gällivare) som har högst nivå ligger på 76,6 procent. Detta skiljer sig avsevärt från de lokala variationerna i fråga om inrikes föddas sysselsättningsnivåer, vilken är jämnt fördelad över landet där genomsnittet ligger på 84,2 procent, jämfört med genomsnittet för utrikes födda som ligger på 56,7 procent.

Figur 1. Frekvensfördelningen av den beroende variabeln: Utrikes föddas sysselsättningsnivåer.

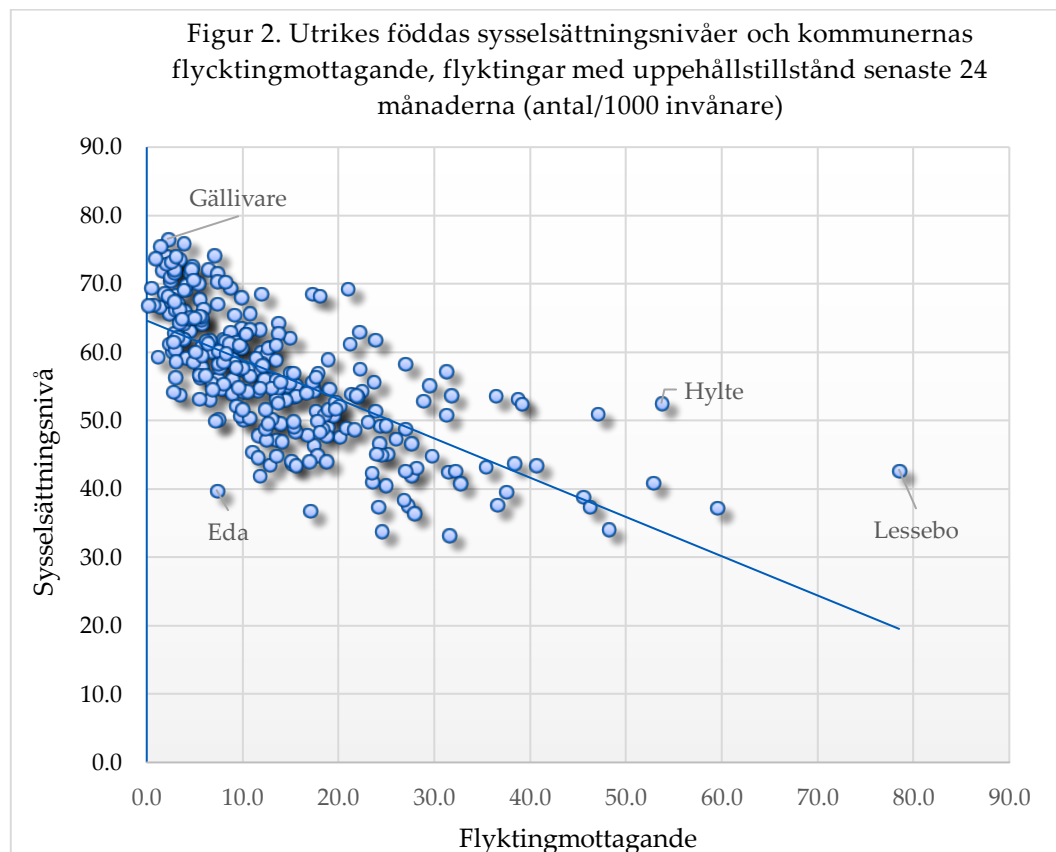

Vidare kan vi se att det finns en hög koncentration vid 50–60 procent, sammanlagt befinner sig 112 kommuner inom denna grupp. Sammanlagt befinner sig 69 stycken kommuner mellan 33,3 – 50 procent, och 109 kommuner befinner sig mellan 60,1 –

76,6 procent. Jämför man dessa mått för sysselsättningsnivåer med SKL:s kommungruppsindelning (SKL, 2017) finns en del intressanta resultat.

Sysselsättningsnivåerna är generellt högre i pendlarkommunerna än övriga grupper, vilket även resulterar i en lägre skillnad jämfört med inrikes föddas sysselsättningsnivåer vilket kan likställas med en bättre arbetsmarknadsintegration⁸. Landsbygdkommunerna, storstäderna och större städer är inte lika tydligt fördelade, men generellt kan man säga att landsbygdkommunerna har lägre sysselsättning. Större- och storstäder har högre sysselsättning men ligger i mitten på skalan, nära genomsnittet både i fråga om sysselsättningsnivå (ca 59 procent) och skillnader (ca 23%).

Figur 2 visar de lokala variationerna i sysselsättningsnivåer år 2016 i relation till flyktingmottagandet för åren 2014 och 2015 (personer med uppehållstillstånd, antal per 1000 invånare). Generellt sett kan man säga att det finns ett tydligt samband mellan hög sysselsättningsnivå och lågt flyktingmottagande i relation till befolkningsstorlek. Den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland Sveriges kommuner är som sagt 56,7 procent, i genomsnitt var flyktingmottagandet i kommunerna cirka 13,8 personer per 1000 invånare under 24 månader.

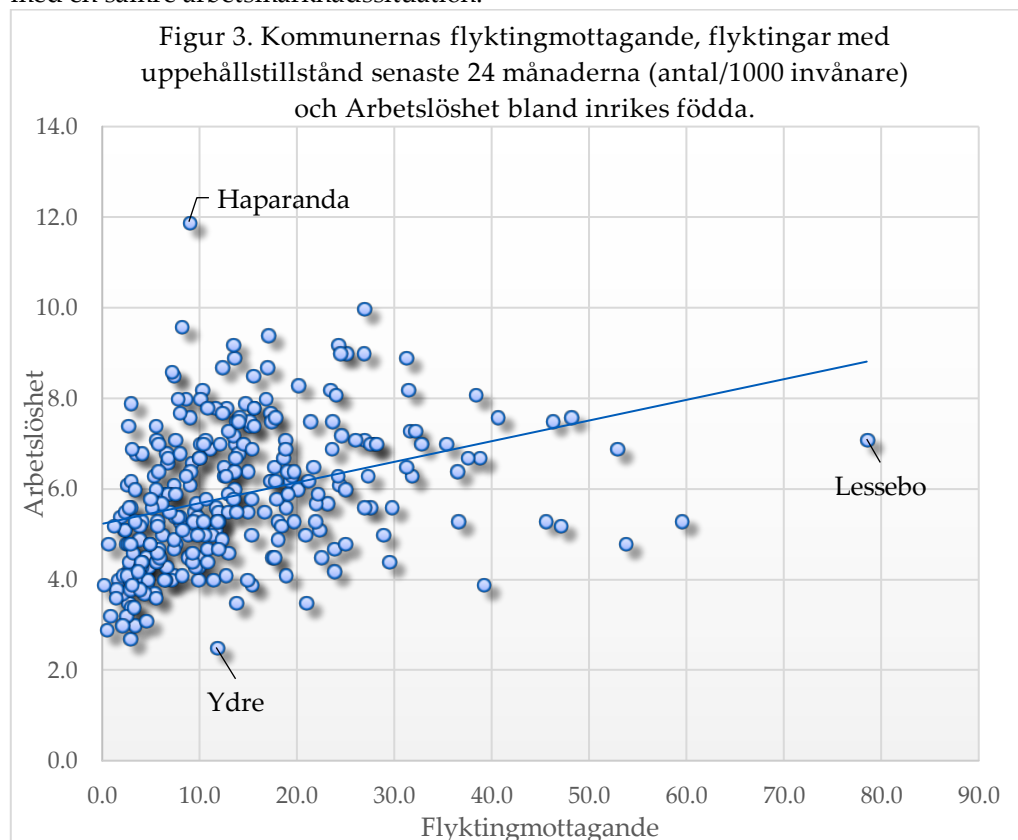
De kommuner som har haft ett relativt lågt flyktingmottagande i relation till befolkningsstorlek har en högre sysselsättningsnivå. Tydligast exempel på detta är Gällivare kommun som har högst sysselsättningsnivå (76,6 procent), jämfört med ett

⁸ För hela indelningen och förklaring, se <https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>

flyktingmottagande om 2,2 personer per 1000 invånare. Lågst sysselsättningsnivå har Filipstad kommun, jämfört med ett flyktingmottagande om 33,3 personer per 1000 invånare. Men lågt flyktingmottagande betyder inte nödvändigtvis hög sysselsättning, exempelvis Eda kommun (sysselsättning 39,8 procent, mottagande 7,3). Hylte kommun å andra sidan har en sysselsättningsnivå om 52,6 procent, jämfört med ett flyktingmottagande om 53,7 personer per 1000 invånare. Lessebo kommun sticker ut som det fall som har högst flyktingmottagande i förhållande till befolkning (78,5 personer per 1000 invånare) men har en sysselsättningsnivå om 42,8 procent.

Om en kommun under kort tid tar emot fler flyktingar än vad den lokala arbetsmarknaden har kapacitet för kan det antas att möjligheterna för de nyanlända på den lokala arbetsmarknaden blir sämre (Andersson Joona et al. 2016:21).

Figur 3 illustrerar den lokala arbetsmarknadssituationen i förhållande till flyktingmottagandet åren 2014 och 2015. Måttet på arbetslöshet bland inrikes födda är här en indikator för lokala arbetsmarknaden – hög arbetslöshet tolkas som en sämre arbetsmarknadssituation jämfört med låg arbetslöshet som tolkas som en bra arbetsmarknadssituation⁹. I förhållande till flyktingmottagande är antagandet därmed att kommuner med en bra arbetsmarknadssituation (låg arbetslöshet) bör ha bättre förutsättningar att kunna sysselsätta ett högre antal flyktingar, än de kommunerna med en sämre arbetsmarknadssituation.

Figuren visar på ett samband mellan en högre arbetslöshet och ett högre flyktingmottagande, och därmed kan det antas att det generellt finns sämre möjligheter för

⁹ Motivering för variabeln finns i metodavsnittet.

mottagna flyktingar på den lokala arbetsmarknaden. I genomsnitt är arbetslösheten 5,9 procent bland inrikes födda. Haparanda kommun har högst arbetslöshet (11,9 procent) jämfört med Ydre kommun som har lägst arbetslöshet (2,5 procent). Haparanda har dessutom ett betydligt högre flyktingmottagande i förhållande till befolkningen än Ydre kommun, därmed kan det antas att den senare kommer att ha bättre förutsättningar att kunna sysselsätta de flyktingar som kommunen mottagit under 2014 och 2015.

Även om arbetsmarknadssituationen eller antalet mottagna under en tid kan påverka sysselsättningsutfallet, tyder den variation vi ser i figur 2 och 3 på att det kan vara något i den lokala kontexten som påverkar utfallen. Jag kommer nu att redogöra för resultatet ur den statistiska analysen, med vilken målet var att försöka finna förklaringen till de kommunala variationerna i utrikes föddas sysselsättningsnivåer, och då framför allt om den lokala integrationspolitiken – de lokala arbetssätt och policier – som kan tänkas inverka på utrikes föddas möjligheter till sysselsättning.

4.2 Multivariat regressionsanalys

Den multivariata regressionsanalysen har genomförts stegvis i olika modeller, vilka presenteras i tabell 3 på nästkommande sida. Variablerna har delats in i två kategorier (utöver den beroende variabeln): *policyvariabler* (oberoende variabler) och *kontrollvariabler*. Beroende av resultatet i modellerna, kan vissa variabler komma att uteslutas ur analysen för att se hur det påverkar resultatet.

I den första modellen redovisas resultatet ur den analys i vilken endast studiens policyvariabler ingår. I modell två lyfts kontrollvariablerna in för att se om det eventuella sambandet mellan en eller flera policyvariabler och den beroende variabeln faktiskt håller. I modell tre lyfts de policyvariabler som hittills inte varit signifikanta ur analysen med undantag för de variabler som varit när signifikanta, och i modell fyra lyfts variablerna med högt bortfall ur analysen¹⁰. Slutligen, i modell 5 görs lyfts ytterligare variabler ur analysen på grund av att de inte varit signifikanta.

Om vi börjar med att analysera den första modellen (1), ser vi att endast tre av nio policyvariabler har en statistiskt signifikant effekt på den beroende variabeln. Ett intressant resultat är att sysselsättningen i kommunerna minskar med ökade *kostnader för flyktingmottagandet* ($b = -0,001$) enligt modellen. *Kostnader för kommunala arbetsmarknadsåtgärder* har en liknande effekt på sysselsättningsnivån, dock är effekten högre ($b = -0,004$). Båda dessa variabler mäter kostnad per invånare, för att sätta detta i kontext innebär detta att för varje 1000 kronor en kommun spenderar på arbetsmarknadsåtgärder (per invånare), minskar sysselsättningsnivån med 4 procent. Den kommun som under 2015 hade högst kostnader för arbetsmarknadsinsatserna var Borlänge kommun (2,769 kr/inv) där cirka 51,600 personer bor, och lägst kostnader hade Håbo kommun (16 kr/inv) där det bor knappt 21,000 personer. Borlänge kommun kan därmed väntas ha cirka 11,1 procent lägre sysselsättningsnivå än Håbo (Borlänge = 49,1 %, Håbo = 73,1 %). I genomsnitt spenderar kommunerna cirka 820kr/inv på kommunala arbetsmarknadsinsatser.

¹⁰ Se diskussion om bortfall i metodavsnittet.

Tabell 3.**Förklaring av variation i sysselsättningsnivå bland utrikes födda: Multivariat linjär regression (OLS) modeller**

Beroende variabel: Utrikes föddas sysselsättningsnivå	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Lokal Överenskommelse för integration (LÖK)	1,459 (1,991)	-0,141 (1,278)			
Har en etablerad plan för samhällsorienteringen	1,629 (2,127)	1,381 (1,362)		1,062 (0,854)	
Samverkan inom samhällsorienteringen	-0,925 (0,499)	-0,806** (0,318)	-0,804** (0,274)		-0,778** (0,269)
Samhällsorientering via upphandlad aktör	7,463** (1,754)	3,631** (1,196)	2,728** (0,932)	2,145* (0,882)	2,681** (0,926)
Samhällsorientering genom samverkan	-0,056 (1,572)	1,560 (1,014)	1,663 (0,847)	0,959 (0,796)	1,629 (0,843)
Lärartäthet, svenska för invandrare	0,056 (0,071)	-0,033 (0,049)			
Kostnad: kommunala arbetsmarknadsåtgärder (kr/inv)	-0,004** (0,001)	-0,001 (0,001)	0,000 (0,001)	0,000 (0,001)	
Kostnad: flyktingmottagandet (kr/inv)	-0,001* (0,001)	0,001* (0,000)	0,001* (0,00)	0,001* (0,000)	0,001* (0,000)
Kostnad: svenska för invandrare (kr/inv)	-0,006 (0,004)	0,000 (0,003)		0,000 (0,002)	
Flyktingmottagande senaste 24 mån., antal /1000inv		-0,391** (0,047)	-0,392** (0,034)	-0,393** (0,034)	-0,388** (0,033)
Högutbildade flyktingar, andel		-0,041 (0,074)	-0,050 (0,051)	-0,051 (0,050)	-0,54 (0,051)
Arbetslöshet inrikes födda (20-64 år), andel av bef.		-1,814** (0,348)	-1,773** (0,271)	-1,771** (0,256)	-1,754** (0,268)
Boyta (kvm/inv)		-0,747** (0,149)	-0,867** (0,112)	-0,850** (0,111)	-0,871** (0,111)
Hyresrätter (antal/1000 inv.)		-0,026* (0,12)	-0,032** (0,009)	-0,030** (0,008)	-0,032** (0,009)
N	126	126	225	257	225
Justerat R ²	0,339	0,741	0,737	0,726	0,738

Notering: * Signifikant på 0,05-nivå, ** Signifikant på 0,01-nivå. Kontroll för multikollinearitet bland variablerna utförs även och VIF-värden högre än 5 accepteras ej.

I fråga om kostnader för flyktingmottagande var den kommun som hade högst kostnader år 2015 Åsele kommun (13,226 kr/inv) i vilken cirka 2,800 personer bor, jämfört med Gävle kommun som hade lägst kostnader (79kr/inv) i vilken cirka 75,400 personer bor. Med samma logik som i exemplet ovan, kan Åsele kommun väntas ha cirka 12,4 procent lägre sysselsättning än Gävle kommun ($b = -0,001$). I verkligheten har Gävle 56,1 procents sysselsättningsnivå, jämfört med Åsele där sysselsättningsnivån är 44,1 procent. Med andra ord stämmer exemplet väl överens med detta. I genomsnitt spenderar kommunerna 2,332 kr/inv. Frågan är så klart hur detta kommer sig. En möjlig förklaring skulle kunna vara att de kommuner som lägger mer resurser på mottagande och kommunala arbetsmarknadsåtgärder gör så eftersom sysselsättningsnivån redan är låg och gör därför extra satsningar för att öka den.

Huruvida *samhällsorienteringen anordnas via en upphandlad aktör* har en signifikant effekt som innebär att om samhällsorienteringen anordnas med en upphandlad aktör ökar sysselsättningen med cirka 7,46 procent ($b = 7,463$). Detta resultat är särskilt intressant med tanke på att jämfört med de andra dummyvariablerna som analyserats, är det endast denna som har en signifikant effekt på sysselsättningen.

Övriga variabler är långt ifrån signifikanta, exempelvis om kommunerna har en *lokal överenskommelse* med Arbetsförmedlingen ($p = 0,465$) och *lärartäthet* ($p = 0,832$). Tolkningen av detta är dels att nätverk och nätverksstyrning inte har någon betydelse för sysselsättningsutfallet, ett resultat likt det Ljung (2009) finner. Dessutom har lärartätheten inte heller någon betydelse. Båda är resultat som är kontra-intuitiva och går emot de teoretiska förväntningarna (Se t.ex. Penninx & Scholten, 2016:92; Hertting, 2003; Chiswick & Miller, 2002). Modellen i helhet kan förklara 33,9 procent ($R^2 = 0,339$) av variationen i sysselsättning mellan kommunerna.

När kontrollvariablerna lyfts in i analysen i den andra modellen förlorar *kostnader för kommunala arbetsmarknadsåtgärder* signifikans. Policyvariablerna *kostnad för flyktingmottagandet* och *samhällsorienteringen anordnad via upphandlad aktör* är fortfarande signifikanta, den förstnämnda har dock nu en positiv effekt ($b = 0,001$) och effekten av den sistnämnda har minskat avsevärt (från $b = 7,463$ till $b = 3,631$).

Variabeln för *samverkan inom samhällsorienteringen* visar nu signifikans, och har förvånansvärt nog en negativ effekt på sysselsättningsnivåerna ($b = -0,806$), vilket betyder att i takt med att en kommun upplever att samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar bra (i fråga om anmälning av deltagare och uppföljning av frånvaro) sjunker sysselsättningen. Hur detta kommer sig går endast att spekulera i, eftersom det antyder att kommunernas uppfattning om samverkan inte stämmer väl överens med ett positivt sysselsättningsutfall, vilket är ett mål med verksamheten¹¹.

Tittar vi istället på kontrollvariablerna är nästan alla signifikanta, undantaget är variabeln *högutbildade flyktingar* ($p = 0,579$). Variablerna *arbetslöshet* ($b = -1,814$) och *flyktingmottagande* ($b = -0,391$) har båda en negativ effekt på sysselsättningen, vilket stämmer överens med de teoretiska förväntningarna i fråga om arbetsmarknadsläget och flyktingmottagande (Andersson Joona et al. 2016:21).

Måtten för boendesituationen, *boyta* ($b = -0,747$) och *hyresrätter* ($-0,026$), har båda en negativ effekt på sysselsättningen. Ju större genomsnittlig boyta och fler hyresrätter desto lägre är sysselsättningsnivån. En förklaring kan vara att många utrikes födda

¹¹ Se Förordningsmotiv 2010:1 om samhällsorientering för vissa nyanlända.

söker sig till storstadsområden där det finns en större arbetsmarknad (Andersson, 2016). Den data som använts för dessa mått stämmer överens med detta; den genomsnittliga boytan är generellt sett lägre i och runt om större städer och storstadsregionerna. Exempelvis var den genomsnittliga boytan i Stockholm 33 kvm år 2015, Göteborg 36 kvm, Malmö 37 kvm. I jämförelse med detta är boytan i kommunerna med lägst sysselsättning cirka 50 kvm, vilket förklarar detta samband.

Modell två har i helhet en förklaringskraft på 74,1 procent, vilket är en betydande ökning (från $R^2=0,339$ till $R^2=0,741$) från den första modellen. Detta antyder att det i synnerhet är kontrollvariablerna, alltså lokala förutsättningar, som förklarar sysselsättningsutfallet och inte policyvariablerna.

I den tredje och fjärde modellen har två olika strategier använts i vilka variabler har lyfts ur modellen för att se hur resultatet påverkas. Först i modell tre genom att lyfta ur de variabler som hittills inte varit signifikanta och sedan i modell fyra genom att lyfta ur de variabler som har ett relativt högt bortfall. Sammantaget skiljer sig inte resultatet i de båda modellerna särskilt mycket åt varandra. Modellernas förklaringskraft är lägre än den i modell två, dock är skillnaderna små. Modell tre har en förklaringskraft på 73,7 procent ($R^2=0,737$) och modell fyra har en förklaringskraft på 72,6 procent ($R^2=0,726$). Variabler som är signifikanta i tidigare modeller förblir signifikanta i både modell tre och fyra, med en skillnad i att variabeln *samhällsorientering anordnad genom samverkan* med andra kommuner nu nästan är signifikant ($P=0,051$).

I fråga om variabelernas effekt på sysselsättningsnivåerna har inte några större förändringar skett från den andra modellen. Det är endast en policyvariabel och en kontrollvariabel som fått en minskad, respektive ökad effekt. Vi börjar med policyvariabeln *samhällsorienteringen anordnad via upphandlad aktör*. Effekten av denna på sysselsättningsnivån är som sagt positiv, i modellerna tre och fyra sjunker dock effekten stegvis (från $b= 3,631$ i modell ett, till $b= 2,728$ i modell tre, och $b= 2,145$ i modell fyra). Dess betydelse har dock minskat i modell fyra, nu signifikant på $0,05$ -nivå, men är nära $0,01$ -nivån ($p= 0,016$).

Effekten av de flesta andra variabler förändras som sagt enbart marginellt, frågan är vad det är som påverkar denna så kraftigt. Även kontrollvariabeln *boyta* förändras något i modellerna, dock får den en ökad effekt (från $b= - 0,747$ i modell ett, till $b= - 0,867$ i modell tre, och $b= - 0,850$ i modell fyra).

Går vi vidare till modell fem, i vilken ytterligare variabler lyfts ur analysen på grund av avsaknad signifikans blir det även här inga större skillnader jämfört med tidigare modeller. Modellen kan i sin helhet förklara 73,8 procent ($R^2=0,738$) av variationen mellan kommunerna i sysselsättningsnivån, en ökning från modell tre och fyra. Det är dock modell två som fortfarande har högst förklaringsvärde med 74,1 procent ($R^2=0,741$). *Samhällsorientering anordnad genom samverkan*, en av dummyvariablerna för hur samhällsorienteringen anordnas, är återigen nästan signifikant till en $0,05$ -nivå ($p=0,055$).

Av de policyvariabler som fortfarande inkluderas i analysen är det de som hittills och genomgående varit signifikanta i modellerna. Variabeln *kostnad för flyktingmottagande* förblir signifikant, men nu nära signifikans på $0,01$ -nivå ($p=0,021$), och dess positiva effekt är oförändrad ($b= 0,001$). Policyvariabeln *samhällsorienteringen anordnad via upphandlad aktör* har fått en ökad effekt jämfört med i modell 4 (från $b= 2,145$, till $b= 2,681$), och *Samverkan inom samhällsorienteringen* har åter igen inkluderats i analysen efter att ha lyfts ur på grund av högt bortfall ($N= 230$). Variabelns negativa effekt har

nu minskat ($b = -0,778$). Kontrollvariablerna förblir signifikanta och inga större skillnader i fråga om dess effekter har skett. De negativa effekterna av variablerna *boyta* ($b = -0,871$) och *Arbetslöshet* ($b = -1,754$) förblir i stort sett samma som i modellerna tre och fyra. Därmed kan det konstateras att kontrollvariablernas betydelse för modellerna och dess effekt på sysselsättningsnivån är stabila och utan undantag framgår att de lokala förutsättningarna är mycket riktigt viktiga för att förklara utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden. Resultatet för policyvariablerna är dock blandade. I nästkommande kapitel, uppsatsens slutsatser, kommer detta att diskuteras närmare.

Slutsatser

I denna uppsats har sambandet mellan kommunernas integrationspolitik, det vill säga lokala arbetssätt och policies, påverkar utrikes föddas sysselsättningsnivåer. I undersökningen har den beroende variabeln, sysselsättningsnivån, aggregerad på kommunal nivå och måttet avser år 2016.

För att kunna besvara uppsatsens övergripande frågeställning formulerades kompletterande frågeställningar vilka följer olika teman som identifierats inom den lokala integrationspolitiken – arbetsmarknad, nätverk och nätverksstyrning, samt språk och utbildning. Denna uppdelning har följt med i teoriavsnittet där hypoteser formulerades med utgångspunkt i relevanta teorier och tidigare forskning tillhörande respektive tema. I den statistiska undersökningen har dessa hypoteser testats med multivariata regressionsanalyser. Analyserna har genomförts stegvis i olika modeller för att testa de policyvariabler som under metodavsnittet kopplats till respektive tema. Den statistiska analysen bygger ett dataset som konstruerats specifikt för denna uppsats, vilket består av olika mått som utgör indikatorer för uppsatsens variabler.

Analysen har gett blandade resultat, men det framgår tydligt att kontextuella faktorer så som flyktingmottagandets storlek, arbetsmarknadsläge samt bostads-situation har alla en betydande effekt på kommunernas sysselsättningsnivåer bland gruppen utrikes födda. Alla dessa är utan undantag av betydelse för förklaringen av sysselsättningsnivåernas variationer, men effekterna är negativa. Ett i förhållande till befolkningen högt flyktingmottagande och hög arbetslöshet bland inrikes födda är som väntat dåliga förutsättningar för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden (Andersson Joona et al. 2016:21). De mått som förklarar bostadssituationen (boyta och hyresrätter) indikerar även att lägre genomsnittlig boyta och färre hyresrätter tenderar att samvariera med sysselsättningsnivåerna. Detta har troligtvis att göra med att många utrikes födda söker sig till storstadsområdena där arbetsmarknaderna är större (Andersson, 2016).

Vänder vi oss istället till det som studien faktiskt ämnar studera, det vill säga hur kommunernas integrationspolitik påverkar utrikes föddas sysselsättningsnivåer, är resultaten genomgående inte lika tydliga.

Hypotes 1: *Utrikes födda är mer framgångsrika på den lokala arbetsmarknaden i de kommuner som arbetar med kommunala sysselsättningsfrämjande insatser.* I analysen används måttet för de kommunala arbetsmarknadsåtgärdernas kostnader, denna variabel var enbart signifikant i den första modellen där endast policyvariablerna analyserades. Den signifikanta effekten var negativ, sysselsättningsnivån tenderar alltså att vara lägre i de kommuner som gör större satsningar på egna sysselsättningsfrämjande insatser. I den fortsatta analysen var dock denna variabel inte av betydelse för den kommunala variationen i sysselsättningsnivåer, och därmed kan slutsatsen dras att de kommunala insatserna inte har betydelse för att förklara utfallet, åtminstone inte i fråga om hur mycket pengar kommunerna spenderar på dessa insatser. Hypotes 1 saknar därmed empiriskt stöd.

Flera av policyvariablerna har varit långt ifrån signifikanta. Variabeln *lokal överenskommelse* som använts för att mäta kommunernas samverkan med andra aktörer, i både vertikala och horisontella nätverk, har ingen betydelse vilket är mot förväntan och ur ett teoretiskt perspektiv kontra-intuitivt. Resultatet stämmer dock överens med tidigare studier (Ljung, 2009).

Av den e-post korrespondens jag hade med kommunerna vid insamling av material framgick att många av kommunerna hade samarbeten utan att faktiskt ha några formella överenskommelser, vilket kan påverka resultatet för betydelsen av ovanstående variabel. Ett flertal av kommunerna hade dessutom istället påbörjat samarbete med Arbetsförmedlingen inom ramarna för DUA (Delegationen för Unga och nyanlända till arbete).¹² DUA har dock tillkommit efter den tidsperiod denna studie avser, och påverkar därmed inte resultatet.

En vanlig uppfattning inom nätverk är att det är en organisationsform som är viktig för en välfungerande etableringsprocess (Se Lidén et al., 2015: 481). Variabeln om kommunernas uppfattning om hur *samverkan inom samhällsstyrningen* fungerar är den signifikanta effekten att sysselsättningsnivån tenderar att vara lägre i de kommuner som anser att samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar bra. Även detta är mot förväntan, och talar utan tvekan mot hypotes 2.

Hypotes 2: *etablerad samverkan med lokala aktörer är positivt för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden*. En möjlig förklaring kan handla negativ uppfattning bland företag och arbetsökande om Arbetsförmedlingens förmåga att finna sysselsättning åt arbetssökande, vilket resulterar i att många vänder sig till sociala nätverk och andra instanser för att finna jobb eller nya anställda.¹³ Det skulle därmed inte spela någon större roll hur väl samarbetet mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen fungerar.

Den tredje och sista variabeln som använts för att pröva hypotes 2 är kostnadsvariabeln för hela flyktingmottagandet. Denna variabel är signifikant i samtliga modeller och har en positiv effekt på sysselsättningen i alla utan modell 1, vilket talar för hypotesen. Kostnaderna täcker hela mottagandet och introduktionen, det kan därmed antas att detta till stor del täcker kostnaderna för samverkan med lokala aktörer med vilka mottagandet samordnas.

Så hur står vi oss med hypotes 2? Två av tre av de mått som använts för att pröva hypotesen talar mot påståendet. Den ena saknar helt betydelse i förklaringen av sysselsättningsvariationerna, och den effekten av den andra variabeln talar mot hypotesen. Den tredje variabeln är däremot bevisligen av betydelse för att förklara den lokala variationen i sysselsättningsnivåerna. Det empiriska stödet för hypotes två är således något tvetydigt. Att kommunerna har ett etablerad plan har ingen betydelse och i de kommuner där man upplever att samarbetet fungerar bra är sysselsättningsnivåerna lägre, men pengar har definitivt betydelse för mottagandet och leder i slutändan till sysselsättning.

I den sista hypotesen, hypotes 3, är antagandet att *goda kunskaper om värdlandets samhälle och språk medför bättre möjligheter till sysselsättning för utrikes födda*. Variablerna som är tänkta att bevisa detta påstående är uppdelade i två kategorier, dels relaterade till samhällsorienteringen, och dels relaterade till svenska för invandrare (sfi).

Det enda signifikanta resultatet som stödjer hypotesen är att sysselsättningsnivån tenderar att vara högre i de kommuner där samhällsorientering anordnas via

¹² Dua fick 2017 i uppdrag av regeringen att främja samverkan för sysselsättningsfrämjande. För info om Dua, se: <https://www.dua.se/>

¹³ Se exempelvis <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ineffektiv-langsam-och-stelbent-sa-sagas-arbetsformedlingen>

upphandlade aktörer, jämfört med de andra alternativen - det vill säga om kommunerna anordnar det i egen regi eller i samverkan med andra kommuner.

Huruvida kommunen har en plan för samhällsorienteringen har däremot ingen betydelse för sysselsättningsutfallet, då variabeln är långt ifrån signifikant i analysen.

Analysen finner inte heller något stöd för att varken lärartäthet eller hur mycket pengar kommunerna satsar på sfi utbildningen har betydelse för sysselsättningsutfallet. Resultatet stämmer inte alls överens med tidigare forskning, enligt vilken språkundervisning och språkkunskaper visats ha stor betydelse för utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden (Kennerberg & Åslund, 2010; Chiswick & Miller, 2002). Hypotes 3 finner således litet empiriskt stöd i regressionsanalysen.

Resultatet ur regressionsanalyserna bådär inte särskilt gott för uppsatsens tre hypoteser. Som bäst får hypoteserna endast delvist stöd medan kontrollvariablerna som inkluderats i analysen är genomgående signifikanta, vilket tyder på att den lokala integrationspolitiken inte spelar någon större roll i förklaringen av de lokala variationerna i utrikes föddas sysselsättningsnivåer. Resultatet lämnar en del funderingar om annat resultat varit möjligt om variablerna operationaliserats annorlunda, om andra mått hade använts.

Ett problem som varit ständigt närvarande under studiens gång är vilka data som finns tillgängliga för att utföra en statistiskt studie som denna, med fokus på integrationspolitik. Många av måtten som använts är relativt grova och alla mäter inte heller faktorer som är direkt kopplade till integration.

Med denna uppsats och den studie som presenterats i den, är mina förhoppningar att bidra till en ökad förståelse för betydelsen av kommunernas integrationspolitik, alltså deras arbetssätt och policies inom området etablering och integration, för utrikes föddas framgångar på den svenska arbetsmarknaden. Efter det rekordstora flyktingmottagandet mellan åren 2015 och 2017 har dessa frågor blivit allt viktigare för att se till att integrationen av dessa individer sker så snabbt och smidigt som möjligt. Därför behövs ytterligare studier i ämnet för att undersöka problem och framgångsfaktorer. Möjliga sätt att bygga vidare på denna studie skulle kunna vara att antingen ytterligare komplettera det dataset som konstruerats för analysen, att finna ytterligare eller bättre anpassade mått för att kunna finna förklaringar till vad som påverkar utrikes föddas möjligheter till sysselsättning. Ett ytterligare alternativ är att röra sig bortom statistiska studier och komplettera denna studie med fallstudier, vilket som sagt var min ursprungliga intention. På så vis är det möjligt att gå närmare in på kommunernas integrationspolitik påverkar utrikes föddas framgångar på arbetsmarknaden.

5 Källförteckning

- Andersson, R. (2016). "Flyktningmottagandets geografi - en flernivåanalys av integrationsutfallet för tio årskohorter av invandrare från Somalia, Irak och Iran", i Andersson, R., Bengtsson, B., & Myrberg, G., (Red.) Mångfaldens dilemman - Boendesegregation och områdespolitik, Malmö: Gleerups.
- Andersson, R. (2013). Reproducing and Reshaping Ethnic Residential Segregation in Stockholm.
- Andersson, R. & Bråmås, Å. (2009). Regional och lokala segregationsprocesser i Göteborg. Uppsala universitet
- Andersson Joona, P., Lanninger, A. W. & Sundström, M. (2015). Etableringsreformens första år - en första utvärdering. Stockholm: Institutet för Social forskning, Stockholms universitet.
- Andersson Joona, P., Wennemo Lanninger, A., & Sundström, M. (2016). *Etableringsreformens effekter på de nyanländas integration. Slutrapport*. Stockholms Universitet.
- Arbetsförmedlingen (2014) Arbetsförmedlingens återrapportering: Etablering av vissa nyanlända – bosättning. 15 september 20112. Stockholm: Arbetsförmedlingen.
- Asselin, O. et al. (2006). "Social integration of immigrants with special reference to the local and spatial dimension". Ur Penninx, R. et al., The dynamics of international migration and settlement in Europe. A state of the art. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Arrow, K. 1973, "The Theory of Discrimination". In: O., Rees, A. (Eds.), Discrimination in Labor Markets. Princeton University Press, Princeton.
- Bache, I. & Flinders, M. (2004), Themes and issues in multi-level governance. I: Bache, Ian & Flinders, Matthew (red), Multi-level governance. Oxford: Oxford University Press.
- Becker, G. (1957), The Economics of Discrimination, University of Chicago Press.
- Becker, G. (1994), Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education, 3rd Edition, University of Chicago Press.
- Behtoui, A. & Neergard, A. (2010). "Social capital and wage disadvantages among immigrant workers", Work, Employment & society 24, 761-79
- Bellis, A. and Morrice, L. (2003). "A sense of belonging: Asylum seekers, cultural difference and citizenship". In P. Coare, and R. Johnston (Eds.), Adult learning, citizenship and community voices. Exploring community-based practice. Leicester: NIACE.
- Bengtsson, B., & Myrberg, G., (2016) Mångfaldens dilemman - Boendesegregation och områdespolitik (Red.). Malmö: Gleerups.
- Berman, E. & E. Siniver (2003) "Language-skill complementarity: returns to immigrant language acquisition", Labour Economics, Volume 10, Issue 3, 265-290.
- Bevelander, P. (2011). "The Employment Integration of Resettled Refugees, Asylum Claimants, and Family Reunion Migrants in Sweden", Refugee Survey Quarterly 30, 22-43
- Bevelander, P. & Lundh, C. (2007). Employment Integration of Refugees: The Influence of Local Factors on Refugee Job Opportunities in Sweden. Rochester, NY: Social Science Research Network.
- Bleakley, H. & Chin, A. (2004) "Language skills and earnings: Evidence from childhood immigrants", Review of economics and statistics 2004 86:2, 481-496.
- Bonfanti, S. & Nordlund, M. (2012). Does "Swedish For Immigrants" (SFI) matter? A longitudinal assessment of the impact of SFI on migrants' position in the Swedish labour market. Università degli Studi di Firenze, Dipartimento di Scienze per l'Economia e l'Impresa.
- Brännström, L., Giritli-Nygren, K., Lidén, G., Nyhlén, J. (2016). Invandring till jobb - Mottagande och etablering bland utrikes födda i Västernorrlands län. RCR Working paper series, 2016:1.
- Carlson, M. (2002). Svenska för invandrare – brygga eller gräns? Syn på kunskap och lärande inom sfi-undervisningen. Göteborg: Göteborgs universitet.

- Castles, S. (2010). "Understanding global migration: A social transformation perspective". *Journal of ethnic and migration studies*, 36(10), pp.1565-1586.
- Cvetkovic, A. (2009). "The Integration of Immigrant in Northern Sweden: A Case Study of the Municipality of Strömsund", *International Migration* 47, 101-31.
- Chiswick, B. & Miller, P. (2002): "The Complementarity of Language and Other Human Capital: Immigrant Earnings in Canada", IZA discussion papers nr 451, Bonn.
- de los Reyes, p. (2001). Mångfald och differentiering - diskurs och normbinding inom svensk forskning och samhällsdebatt. Borås: arbetslivsinstitutet.
- de los Reyes, P. (2006) "Arbetslivets (o)synliga murar, Diskriminering i arbetslivet" i (red.). SOU 2006:59, Stockholm: Fritzes.
- Eastmond, M., (2011). "Egalitarian ambitions, constructions of difference: The paradoxes of refugee integration in Sweden". In *Journal of ethnic and migration studies*, 37(2), s.277–295.
- Engdahl, M. (2016) "*Medborgarskap och arbetsmarknaden*", i Andersson, R., Bengtsson, B., & Myrberg, G., (red.) Mångfaldens dilemman - Medborgarskap och Integrationspolitik
- Emilsson, H. (2008). Introduktion och integration av nyanlända invandrare och flyktingar. Utredningar, granskningar, resultat och bristområden. Stockholm: NTG-asyl & Integration
- Eriksson, L., (2010). "A Swedish way of teaching citizenship to immigrants – popular adult education as a social pedagogical activity". In L. Eriksson and T. Winman (Eds.) *Learning to fly. Social pedagogy in a contemporary society*. Göteborg: Daidalos AB.
- Griswold, O.V. (2010). Narrating America: Socializing adult ESL learners into idealized views of the United States during citizenship preparation classes. In *TESOL Quarterly*, 44(3), 488-516.
- Hartog, J. & Zorlu, A. (2009). "How important is homeland education for refugees' economic position in the Netherlands", *Journal of Population Economics* vol 22.
- Hayfron, J. (2001) "Language training, language proficiency and earnings of immigrants in Norway", *Applied Economics*, 33 (15).
- Hedberg, G. & Stjernkvist, L. (2014). Slutrapport – Regeringen samordnare för kommunalt flyktingmottagande. Dnr A2014/232/IU. Stockholm: Regeringskansliet
- Hedman, L., Andersson, R. (2016). "Etnisk segregation och inkomstsegregation i Sveriges tio största arbetsmarknadsregioner 1990–2010", i Andersson, R., Bengtsson, B., & Myrberg, G., (red.) Mångfaldens dilemman - Boendesegregation och områdespolitik, Malmö: Gleerups.
- Hertting, N. (2003). Samverkan på spel: Rationalitet och frustration i nätverksstyrning och svensk stadsdelsförnyelse. Doktorsavhandling. Stockholm: Égalité.
- Isphording, I., & Otten, S. (2014). Linguistic Barriers in the Destination Language Acquisition of Immigrants. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 105, 30–50.
- Jørgensen, Martin Bak.(2012) "The Diverging Logics of Integration Policy Making at National and City Level." *International Migration Review*, vol. 46, no. 1, 2012, pp. 244–278.
- Kennerberg, L. & Sibbmark, K. (2005) "Vilka deltar i svenska för invandrare?", Rapport 2005:13, IFAU.
- Kennerberg, L. & Åslund, O. (2010) "Sfi och arbetsmarknaden", Rapport 2010:10, IFAU.
- Kjaer, A. M. (2004) *Governance*. Cambridge: Polity Press.
- Kemuma, J. (2000). The past and the future in the present. Kenyan adult immigrants' stories on orientation and adult education in Sweden. Uppsala: Uppsala university.
- Knocke, W. (2006) "Den strukturella diskrimineringens förståelighet, Ett historiskt och nutida perspektiv", i (red.) Anders Neergaard, *På tröskeln till lönearbete, Diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund*, SOU 2006: 60, Stockholm: Fritzes.

- Lahav, G. & Guiraudon, V. (2006). "actors and venues in immigration control: closing the gap between political demands and policy outcomes". *West European Politics* 29, 201-23.
- le Grand C. & Szulkin, R. (2002), "Permanent Disadvantage or Gradual Integration: Explaining the Immigrant-Native Earnings Gap in Sweden", *Labour* 16(1), s. 37–64.
- Lidén, G., Nyhlén, J., & Nyhlén, S. (2015). Forced cooperation from above: the case of Sweden's establishment reform. *Policy Studies*, 36(5), 468–486.
- Ljung, D (2009). Does Network Management Matter? The Coordination of Integration Policy Delivery at the Local Level in Sweden. *Kommunal ekonomi och politik*, 13(2), 27-57.
- Lundborg, P. (2013). "Refugees" employment Integration In Sweden: Cultural Distance and Labor Market Performance", *Review of International Economics* 21, 2019-32.
- Lundin, M. (2007). Political Partisanship and Entity Size: When Parties Matter for Public Policy. Uppsala universitet.
- Lundh, C. (2010). Invandringen till Sverige. Andra upplagan. Stockholm: SNS Förlag.
- Marks, Gary (1992), Structural policy in the European Community. I: Sbragia, Alberta M. (red), Euro-politics: institutions and policymaking in the new European Community. Washington, D.C.: Brookings Institution.
- Marks, Gary (1993), Structural policy and Multi-Level Governance in the EC. I: Cafruny Alan W. & Rosenthal, Glenda G. (red), The state of the European Community. Vol. 2, The Maastricht debates and beyond. Boulder, Colo: Lynne Rienner.
- McCall, J. (1972), "The Simple Mathematics of Information, Job Search and Prejudice", i Pascal A (red.) Racial Discrimination in Economic Life, Lexington Books.
- Migrationsverket (2016a), *Vanliga begrepp när det gäller statliga ersättningar. (senast uppdaterad 2016-12-07)* <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Statlig-ersattning/Vanliga-begrepp.html> (Hämtad 2018-03-24)
- Myrberg, G., Westin, S. (2016) "*Bostadsbrist som problem vid bosättning av flyktingar - hur ser kommunerna på frågan?*", i Andersson, R., Bengtsson, B., & Myrberg, G., (red.) Mångfaldens dilemman - Medborgarskap och Integrationspolitik
- Neergaard, A. (2006) "På tröskeln till lönearbete, Centrala begrepp och antologins innehåll" i (red.) Anders Neergaard, *På tröskeln till lönearbete, Diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund*, SOU 2006: 60, Stockholm: Fritzes.
- OECD (2008), A profile of immigrant populations in the 21st century: Data from OECD countries.
- Osman, A. (2006) "Integrerande "praktiker" som arena för normalisering och disciplinering av utlandsfödda" i (red.) Ewa Gunnarsson, Anders Neergaard och Arne Nilsson, *Kors & Tvärs, Intersektionalitet och makt i storstadens arbetsliv*, Stockholm: Normal förlag.
- Penninx, R. (2009). "Decentralising Integration Policies - Managing Migration in Cities, Regions Localities." *Policy Network Paper* November. Policy Network: London.
- Penninx R., Garcés-Masareñas B. (2016) "The Concept of Integration as an Analytical Tool and as a Policy Concept", i Garcés-Masareñas B., Penninx R. (red.) Integration Processes and Policies in Europe. IMISCOE Research Series. Springer.
- Peters, B. Guy, and Jon Pierre. (1998). "Governance Without Government? Rethinking Public Administration." *Journal of Public Administration Research and Theory* 8: 223-244 (21p).
- Pierre, J & Peters, B. G. (2000). Governance, politics and the state. Basingstoke: Macmillan.
- Phelps, E.S. 1972, "The Statistical Theory of Racism and Sexism", *The American Economic Review*, vol. 62, nr. 4, s. 659–661.
- Provan, Keith G and H Brinton Milward, (2001). "Do Networks Really work? A Framework for Evaluating Public-Sector Organizational Networks." *Public Administration Review*, 61(4):414-423.
- Provan, K. G. & Kenis, P. (2007). Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*.

- Qvist, M. (2012). Styrning Av Lokala Integrationsprogram. Institutioner, Nätverk Och Professionella Normer Inom Det Svenska Flyktningmottagandet. Linköping: Linköpings Universitet.
- Qvist, M. (2016). Activation Reform and Inter-Agency Co-operation – Local Consequences of Mixed Modes of Governance in Sweden. *Social Policy & Administration*, 50(1), 19-38.
- Rhodes, R. A. W. (1997). Understanding governance: policy networks, governance, reflexivity and accountability. Buckingham: Open University Press.
- Riksrevisionen (2014). Nyanländ i Sverige- effektiva insatser för ett snabbt mottagande. RIR 2014:15. Riksrevisionen.
- Riksrevisionen (2015). Nyanländas etablering - är statens insatser effektiva? RIR 2015:17.
- Rooth Dan-Olof och Åslund Olof (2006), Utbildning och kunskaper i svenska: Framgångsfaktorer för invandrare?, SNS förlag.
- Rosenqvist, F. (2014). Arena för tillväxt. En skrift om integration och utrikes föddas inträde på arbetsmarknaden. Ny i Sverige – vad kan jag bidra med? Stockholm: Mixi Print AB.
- Rydén, I. L. (2007). Litteracitet och sociala nätverk -ur ett andraspråksperspektiv (10). Göteborg: ROSA Institutionen för svenska språket.
- Salamon, L.C. (2002). *The Tools of Government. A Guide to the New Governance*. New York: Oxford University Press.
- Scb. Från massutvandring till rekordinvandring. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/in-och-utvandring/> (Hämtad: 2018-05-24)
- Scb. (2016a) Stor skillnad i sysselsättning mellan inrikes- och utrikesfödda (Publicerad 2016-06-08) <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Stor-skillnad-i-sysselsattning--mellan-inrikes-och-utrikes-fodda/> (Hämtad 2018-01-12)
- Scb. (2016b) Flyktningar flyttar fort vidare. (Publicerad 2016-12-22) <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/integration--analys/pong/statistiknyhet/integration--flyktningars-flyttmonster-i-sverige/> (Hämtad 2018-03-25)
- Schultz, T. (1961). "Investment in human capital", American economic review 51.
- Segendorf, Å., Teljosuo, T. (2011) "Sysselsättning för invandrare – en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration." Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2011:5.
- Stenbacka, S. (2016). "Man hittar oss inte hemma på sommaren" - Internationella migranter med flyktningbakgrund om landsbygden som boendemiljö", i Andersson, R., Bengtsson, B., & Myrberg, G., (red.) Mångfaldens dilemma - Boendesegregation och områdespolitik, Malmö: Gleerups.
- SKL, lokala exempel på arbetsmarknads- och utbildningsinsatser, integration. <https://skl.se/integrationsocialomsorg/asylochflyktningmottagandeintegration/idebankforintegrationsarbetet/arbetsmarknadsochutbildningsinsatser.4408.html> (Hämtad 2018-03-22).
- SKL (2012) "kommunernas arbetsmarknadsinsatser". <https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-829-7.pdf?issuusl=ignore>
- SKL, (2017) *Kommungruppsindelning*. <https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>
- SOU (2003:77), Vidare vägar och vägen vidare - svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv. Betänkande från Sfi-utredningen.

Statskontoret (2009) Sfi - resultat, genomförande och lärarkompetens. En utvärdering av svenska för invandrare, 2009:2.

Sørensen, E & Torfing, J. (2007). Theories of democratic network governance (red.). Basingstoke: Palgrave Macmillian.

Thorén, H. K. (2012). *Kommunal arbetsmarknadspolitik – en kunskapsöversikt över åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare* (Rapporter från riksdagen 2011/12: RFR 14, Arbetsmarknadsutskottet AU, Del 2). Stockholm: Riksdagstryckeriet.

Torfing, J. (2005) Governance Network Theory: Towards a Second Generation, *European Political Science*, 4:3, s.305-315.

Tovatt, C. (2013). *Erkännandets janusansikte: det sociala kapitalets betydelse i arbetslivskarriärer*. Stockholm: Santérus Academic Press.

Vikman, U. & Westerberg, A. (2017) Arbetar kommunerna på samma sätt? Om kommunal variation inom arbetsmarknadspolitiken. IFAU 2017:7.

Zachrisson, M. (2014). Invisible voices. Understanding the sociocultural influences on adult migrants' second language learning and communicative interaction. Malmö: Malmö University.

Åslund, O. IFAU. *Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden*. Senast uppdaterad: 2018-01-22.
[https://www.ifau.se/sv/Press/Forskningssammanfattningar/Utrikes-foddas-eta-pa-arbetsmarknaden-/](https://www.ifau.se/sv/Press/Forskningssammanfattningar/Utrikes-foddas-eta-pa-arbetsmarknaden/) (Hämtad, 2018-05-24)

Åslund, O. & Runeson, C. (2001) Uppföljning av EU:s rekommendationer för integrering av invandrare på arbetsmarknaden. IFAU 2001:5.